

Varga Deák!

SOOSIANA

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT
BÁCS-KISKUN MEGYEI SZERVEZETE
BIOLÓGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK
IDŐSZAKOS MALAKOLOGIAI KÖZLEMÉNYEI

15

1987

SOOSIANA

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT
BÁCS-KISKUN MEGYEI SZERVEZETE
BIOLÓGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK
IDÓSZAKOS MALAKOLÓGIAI KÖZLEMÉNYEI

15

1987

Varga András
színenelérő munka:
2013.12.18.

Felelős szerkesztő:

Richnovszky Andor

Szerkesztők:

Kovács Gyula

Kroopp Endre

Podani János

A borítót Richter Ilona tervezte

A rajzokat Bodáné Ádám Gabriella
készítette

ISSN 0133-7971

Tudományos Ismeretterjesztő Társulat

Bács-kiskun Megyei Szervezete

Felelős kiadó: Konfár Sándor

TARTALOM - INHALT

Bericht von dem 11. ungarischen Malakologentreffen - Beszámoló a 11. Magyar Malakológus Találkozóról /Domokos Tamás/.....	1
FRANK,C.: Aquatische und terrestrische Mollusken des österreichischen Donautales und der angrenzenden Biotope.Teil XIII. Supplement zu Teil I-XII. - A Duna-völgy és a hozzá kapcsolódó biotópok vizi és szárazföldi puhatestüi.XIII.rész. Kiegészítés az I-XII.részekhez.....	5
KISS,É.: Malakológiai évfordulók, 1987 - Malakologische Jubiläen, 1987.....	57
KUIPER,J., RICHNOVSZKY,A.: Ein Beitrag zur Kenntnis der Kleinmuschel-Fauna des Morgó- und Szód-Rákos Baches - Adatok a Morgó- és Szód-Rákos-patakok törpekagy-lóinak ismeretéhez.....	49
NÉMETH,L., BÁBA,K.,SZÖRÉNYI,L.: Uj Clausiliida faj Magyarországon:Cochlodina fimbriata/ROSSMÄSSLER,1835/ - Eine neue Clausylie in Ungarn: Cochlodina fimbriata /ROSSMÄSSLER,1835/.....	35
RICHNOVSZKY,A.,PONYI,J.,JÁRAI,J.: Zur vorkommen von <i>Unio pictorum</i> /L./ im Balaton - Az <i>Unio pictorum</i> /L./ balatoni előfordulásáról.....	43

Bericht von dem 11. ungarischen Malakologentreffen -

Beszámoló a 11. Magyar Malakológus Találkozóról

A Magyar Malakológusok 11. Találkozója Békéscsabán került megrendezésre 26 résztvevővel és 9 kisérővel 1986. augusztus 21-24 között.

A szervezési és lebonyolítási teendőket a békéscsabai Munkácsy Mihály Muzeum és a Kulich Gyula Leánykollégium végezte el. Munkájukat támogatta, segítette dr. Gally Mihály vb. titkár és Baukó Mihály gyárigazgató.

A résztvevők névsora: Bába K. /Szeged/, Badacsonyi L. /Hatvan/, Bancsiné Tóth M. /Szolnok/, Botka J. /Barcs/, Domokos T. /Békéscsaba/, Drimmer L. /Budapest/, Erős Z. /Budapest/, Füköh L. /Gyöngyös/, Holzinger G. /Budapest/, Hornung E. /Szeged/, Kocsis K. /Budapest/, Krolopp E. /Budapest/, Lennert J. /Békéscsaba/, Majoros G. /Budapest/, Makádi M. /Budapest/, Párdy M. /Kunhegyes/, Petró E. /Budapest/, Pintér I. /Vonyarcvashegy/, Radócz Gy. /Budapest/, Rayman T. /Pilisszentlászló/, Richnovszky A. /Baja/, Suara R. /Budapest/, Sümegi P. /Debrecen/, Szili-Kovács T. /Budapest/, Szörényi L. /Sopron/, Varga A. /Gyöngyös/.

A résztvevők augusztus 21-én érkeztek meg és foglalták el szállásukat. A találkozó hivatalosan Réthy Zsigmond oszt. vez. megnyitójával vette kezdetét a Munkácsy Mihály Muzeum közművelődési termében. Este Radócz Gyula diaképekkel illusztrált, nagy érdeklődést kiváltott előadása hangzott el "Tengeri anyagok gyűjtése a Maldiv szigetek atollvilágában" címmel.

22-én előadások hangzottak el. Elnök: Bába Károly és Krolopp Endre. A nap részletes programja:

Réthy Zs.: Békés megye természetvédelmi helyzete

Domokos T.: A Munkácsy Mihály Muzeum malakológiai gyűjteménye

Szónoky M. - Lennert J.: A bátaszéki téglagyár felsőpannoniai rétegeinek malakológiai vizsgálata /Előadó: Makádi M./

Szónoky M. - Makádi M.: A füzfőgyártelepi felsőpannóniai szelvények Gastropodáinak vizsgálata /Előadó:
Makádi M./

Majoros G.: Pomatias rivulare előfordulása Szekszárd
vidékén

Sümegi P.: Felszinközeli üledékek malakológiai vizsgála-
ta a Hajduságon

Füköh L.: A Fertő-tó medence-üledékeinek biosztratigrá-
fiai vizsgálata

Pintér I.: A malakofaunisztikáról

Richnovszky A.: A Soosianaról

Bancsiné Tóth M.: Adatok a Tisza puhatestű faunájához

Varga A.: Bejelentés Valloniák ügyében

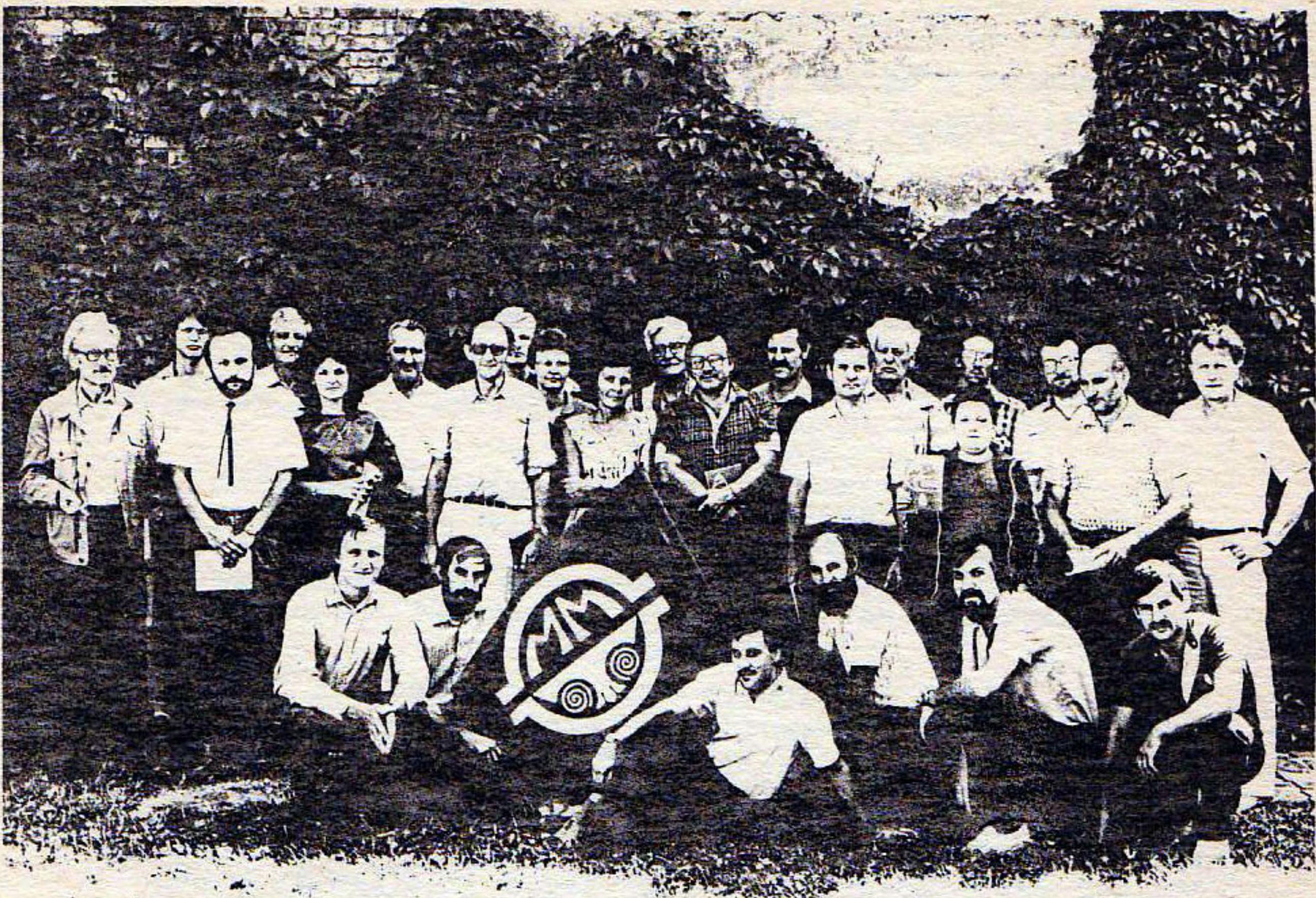
23-án kirándulás és gyűjtés szerepelt a programban. A kirándulás utvonala a következő volt: Békéscsaba - Mezőberény - Szeghalom - Doboz - Békéscsaba. Gyűjtésre Szeghalom /Holt-Sebes-Körös, Fokköz/ és Doboz /Faluhelyi erdő/ térségében került sor.

Délben a találkozó résztvevői baráti hangulatu ebéden vettek részt a szeghalmi Pákász Tanyán.

A közösen végzett eredményes gyűjtés helye: Szeghalom, Holt-Sebes-Körös /Csendes/, Fokközi szivattyutelep közelében. A gyűjtött fajok jegyzéke:

<i>Acrolopus lacustris</i>	<i>Monacha cartusiana</i>
<i>Anisus spirorbis</i>	<i>Perforatella rubiginosa</i>
<i>Anisus vortex</i>	<i>Pisidium indet.</i>
<i>Anisus vorticulus</i>	<i>Planorbarius corneus</i>
<i>Anodontula cygnaea</i>	<i>Planorbis planorbis</i>
<i>Arion subfuscus</i>	<i>Sphaerium corneum</i>
<i>Bithynia tentaculata</i>	<i>Sphaerium lacustre</i>
<i>Carychium minimum</i>	<i>Oxyloma elegans</i>
<i>Cochlicopa lubrica agg.</i>	<i>Succinea oblonga</i>
<i>Deroceras laeve</i>	<i>Unio crassus</i>
<i>Ferrissia wautieri</i>	<i>Unio tumidus</i>
<i>Gyraulus albus</i>	<i>Vallonia sp.</i>
<i>Gyraulus laevis/Sebes-Körös/</i>	<i>Valvata piscinalis</i>
<i>Hippeutis complanatus</i>	<i>Vertigo antivertigo</i>
<i>Lithoglyphus naticoides</i>	<i>Vitrina pellucida</i>
<i>Lymnaea auricularia</i>	<i>Viviparus acerosus</i>
<i>Lymnaea corvus</i>	<i>Zonitoides nitidus</i>
<i>Lymnaea peregra agg.</i>	
<i>Lymnaea stagnalis</i>	
<i>Lymnaea truncatula</i>	

/ A jegyzéket Majoros G. állította össze a találkozó

Csoportkép a résztvevőkről /balról jobbra/. Állnak:
Drimmer L., Kocsis K., Erős Z., Bába K., Makádi M.,
Radócz Gy., Krolopp E., Badacsonyi L., Hornung E.,
Bancsiné Tóth M., Pintér I., Suara R., Szörényi L.,
Botka J., Párdy M., Holzinger G., ifj. Botka J.,
Lennert J., Rayman T., Petró E., guggolnak: Szili-
Kovács T., Varga A., Majoros G., Domokos T., Füköh
L., Sümegi P.

résznevőinek gyűjtése alapján./

A háromnapos programot - a közös szálláshelyből adódóan - baráti, szakmai beszélgetések gazdagították és tették emlékezetessé.

A résztvevők élményekben gazdagodva - a jövő évi - Debrecenben megrendezésre kerülő 12. MMT - ra gondolva vettek bucsut Békéscsabától 23-án este ill. 24-én délelött.

Domokos Tamás

FRANK, C.:

Aquatische und terrestrische Mollusken des österreichischen Donautales und der angrenzenden Biotope. Teil XIII. Supplement zu Teil I-XII. - A Duna-völgy és a hozzá kapcsolódó biotópok vizi és szárazföldi puhatestüi. XIII. rész. Kiegészítés az I-XII. részekhez.

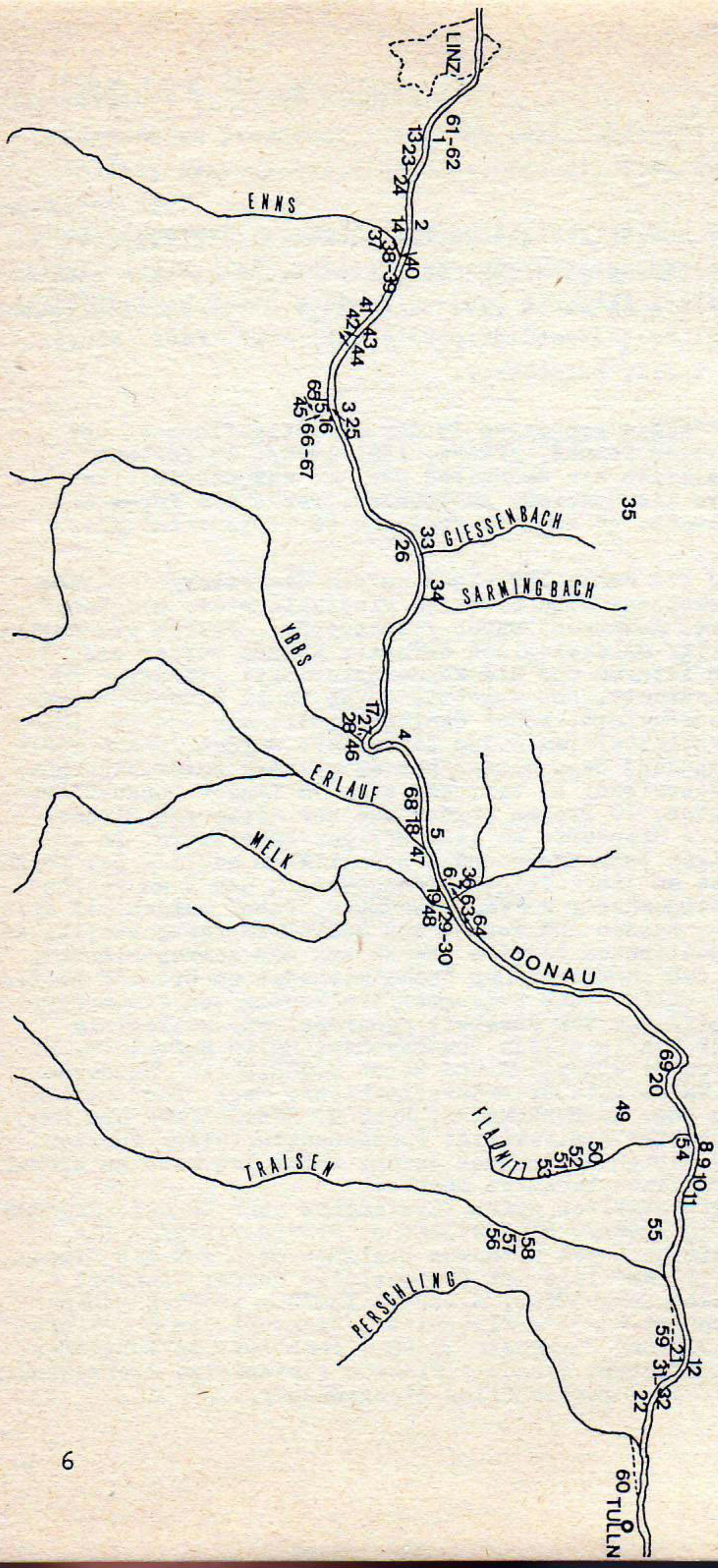
ABSTRACT: Completing former investigations of the Austrian Danube, /FRANK, 1981-1986/, 69 further localities are described now. It was possible to prove 114 species, subspecies, races and forms of Mollusca: 48 aquatic ones and 66 terrestrial ones.

Während der Jahre 1977-1986 wurden die österreichische Donaustrecke, das sind etwa 340 Flusskilometer, die Nebenflüsse Kamp, Russbach, March /linksufrig/, Fischa und Leitha /rechtsufrig/ malakologisch erfasst. Ebenso wurden die stromnahen Altarme und die Mündungsberichte grösserer Zubringer besammelt. Das Ergebnis wurde in 12 Einzelpublikationen niedergelegt, wobei Ökologie, Biologie und Systematik der festgestellten Arten diskutiert wurden /FRANK 1981-1986/. Ergänzend dazu werden nun 69 weitere Untersuchungspunkte beschreiben: 12 befinden sich am linken Donau-Ufer, 10 am rechten, 10 Proben wurden aus der Mitte des Stromes entnommen. 4 Standorte an linksufrigen Zubringern, 22 an rechtsufrigen Zubringern und 2 Lokalitäten südlich der Donau, 4 Standorte an linksufrigen Stehgewässern und 5 an rechtsufrigen Stehgewässer wurden besammelt. Dabei wurden 114 Arten, Unterarten, Rassen und Formen von Mollusken festgestellt; 48 aus dem aquatischen Bereich und 66 aus dem terrestrischen.

Ausser den herkömmlichen Sammelmethoden an Ort und Stelle wurden mit Hilfe eines Bodengreifers Proben von einem Forschungsschiff aus vom Fussbett genommen. Für kollegiale Hilfe danke ich in diesem Zusammenhang Herrn Hofrat Dr. E. WEBER, Herrn B. GUNSELIUS und Herrn H. CHRISTIAN /Bundesanstalt für Wassergüte, Wien-Kaisermühlen/. Herr Prof. Dr. E. HÜBL, Herr Ing. G. SCHRAMAYER, Herr E. SCHARFETTER und Frau Dr. M. SCHNEIDER /Universität f. Bodenkultur, Wien/ führten botanische Bestandsaufnahmen durch, wofür ich mich an dieser Stelle herzlichst bedanken möchte.

Die festgestellten Arten /Systematik nach KERNEY, CAMERON u. JUNGBLUTH /1983/, RICHNOVSZKY u. PINTÉR /1979/. Die Nummern unterhalb des Artnames beziehen sich auf die Standorte, wo die jeweilige Art festgestellt wurde: Standort 1-12 = linkes Donau-Ufer, Standort 13-22 = rechtes Donau-Ufer, Standort 23-32 = Flussmitte, Standort 33-36 = linksufrige Zubringen, Standorte 37-60 = rechtsufrige Zubringer bzw. Sammelstellen, Standort 61-64 = linksufrige Stehgewässer, Standort 65-69 = rechtsufrige Stehgewässer/.

Karte: Die Standorte.

1. Viviparus conctetus /MILLET, 1813/
3.
2. Valvata /V./ cristata O.F.MÜLLER, 1774
34, 44b, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 65, 69.
3. Valvata /Atropidina/ pulchella STUDER, 1820
29, 58.
4. Valvata /Cincinnna/ piscinalis /O.F.MÜLLER, 1774/
6, 16, 19a, 33, 38, 39, 41, 43, 44b, 45, 54, 60, 61, 62,
63, 64, 65, 66, 67.
5. Bythinella austriaca /FRAUENFELD, 1856/
57.
6. Potamopyrgus jenkinsi /E.A.SCHMIDT, 1889/
17, 21, 27, 28, 31, 36, 56, 57, 58, 62, 64.
7. Bithynia tentaculata /LINNAEUS, 1758/
3, 13, 15, 16, 17, 32, 44b, 53, 54, 60, 62, 64, 65, 68,
69,
8. Carychium minimum O.F. MÜLLER, 1774
51, 52, 53, 56, 58, 60, 69.
9. Carychium tridentatum /RISSO, 1826/
51, 53, 58, 69.
10. Physa acuta DRAPARNAUD, 1805
16, 54.
11. Aplexa hypnorum /LINNAEUS, 1758/
69.
12. Lymnaea stagnalis /LINNAEUS, 1758/
54, 69.
13. Stagnicola palustris /O.F.MÜLLER, 1774/
62, 69.
14. Stagnicola corvus /GMELIN, 1786/ sensu JACKIEWICZ, 1959
61.
15. Stagnicola turricula /HELD, 1836/ sensu FALKNER, 1985
69.
16. Stagnicola turricula /HELD, 1836/ sensu JACKIEWICZ, 1959
59, 69.
17. Galba truncatula /O.F.MÜLLER, 1774/
44b, 45, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 60, 69.
18. Radix auricularia /LINNAEUS, 1758/
19a, 45, 54, 58, 63, 65.
19. Radix peregra /O.F.MÜLLER, 1774/
36, 51.
20. Radix peregra ampla /HARTMANN, 1841/
59, 62.
21. Radix peregra ovata /DRAPARNAUD, 1805/
2, 8, 16, 19a, 31, 38, 39, 40, 41, 47a,b, 52, 56, 57, 58,
61, 62.
22. Planorbis planorbis /LINNAEUS, 1758/
52, 56, 58, 69.

23. Planorbis carinatus O.F. MÜLLER, 1774
 16, 56, 69.
 24. Anisus /Disculifer/ vortex /LINNAEUS, 1758/
 16, 38, 54, 59, 69.
 25. Anisus /A./ leucostomus /MILLET, 1813/
 69.
Anisus sp.juv.
 26. Bathyomphalus contortus /LINNAEUS, 1758/
 16, 33, 44b, 54, 69.
 27. Gyraulus albus /O.F. MÜLLER, 1774/
 16, 19a, 38, 51, 53, 55, 56, 58, 59, 62, 63, 64, 65,
 68, 69.
 28. Gyraulus laevis /ALDER, 1838/
 16, 19a, 58, 69.
 29. Gyraulus acronicus /FÉRUSSAC, 1807/
 56, 58, 63, 69.
 30. Armiger /G./ crista cristatus /DRAPARNAUD, 1805/
 53, 56.
 31. Armiger /G./ crista nautilus /LINNAEUS, 1758/
 58.
 32. Hippeutis complanatus /LINNAEUS, 1758/
 17, 53, 56, 68.
 33. Segmentina nitida /O.F. MÜLLER, 1774/
 44b.
 34. Planorbarius corneus /LINNAEUS, 1758/
 52, 55, 58.
 35. Ancylus fluviatilis O.F. MÜLLER, 1774
 2, 5, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 27, 29, 34,
 35, 36, 38, 40, 41, 43, 44b, 47b, 49, 51, 52, 57,
 61, 62.
 36. Acroloxus lacustris /LINNAEUS, 1758/
 16, 17, 36, 44b, 57.
 37. Succinea /Succinella/ oblonga DRAPARNAUD, 1801
 45, 51, 52, 53, 69.
 38. Succinea /S./ putris /LINNAEUS, 1758/
 17, 45, 49, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 64,
 69.
 39. Oxyloma elegans /RISSO, 1826/
 44b, 52, 53.
Succinea sp.juv.
 33, 54.
 40. Cochlicopa lubrica /O.F. MÜLLER, 1774/
 44b, 52, 56, 58, 69.
 41. Cochlicopa repentina HUDEC, 1960 /det.conch./
 69.
 42. Cochlicopa nitens /GALLENSTEIN, 1848/ /det.conch./
 69.

- Cochlicopa sp.juv.
17, 19b, 36, 51, 52, 53, 59, 69.
43. Columella edentula /DRAPARNAUD, 1805/
58, 59, 69.
44. Truncatellina cylindrica /FÉRUSSAC, 1807/
55, 60, 69.
45. Vertigo /V./ pusilla O.F.MÜLLER, 1774
53, 57, 69.
46. Vertigo /V./ antivertigo /DRAPARNAUD, 1801/
53, 69.
47. Vertigo /V./ pygmaea /DRAPARNAUD, 1801/
52, 53, 57, 69.
48. Granaria frumentum /DRAPARNAUD, 1801/
53, 55, 57, 69.
49. Pupilla /P./ muscorum /LINNAEUS, 1758/
51, 53, 58, 60, 69.
50. Pupilla /P./ sterri /VOITH, 1838/
52.
51. Vallonia costata /O.F.MÜLLER, 1774/
51, 52, 54, 56, 58, 69.
52. Vallonia costata helvetica /STERKI, 1893/
51, 53, 57, 58, 69.
53. Vallonia pulchella /O.F.MÜLLER, 1774/
43, 45, 51, 52, 53, 58, 60, 69.
54. Vallonia excentrica STERKI, 1892
53, 56, 58, 69.
55. Zebrina /Z./ detrita /O.F.MÜLLER, 1774/
55.
56. Punctum /P./ pygmaeum /DRAPARNAUD, 1801/
17, 55, 56, 69.
57. Discus /D./ rotundatus /O.F.MÜLLER, 1774/
44b, 49, 51, 56, 69.
58. Discus /D./ perspectivus /MEGERLE v. MÜHLFELD, 1816/
56, 57.
- Discus sp.juv.
40.
59. Arion /A./ lusitanicus /MABILLE, 1868/
50, 52.
60. Arion /Mesarion/ subfuscus /DRAPARNAUD, 1805/
50.
61. Semilimax /S./ semilimax /FÉRUSSAC, 1802/
35, 52, 57.
62. Vitrea /V./ diaphana /STUDER, 1820/
69.
63. Vitrea /Subrimatus/ subrimata /REINHARDT, 1871/
44b, 45, 69.

64. Vitrea /Crystallus/ crystallina /O.F.MÜLLER, 1774/
45, 51, 52, 56, 57, 58, 69.
65. Vitrea /C./ contracta /WESTERLUND, 1871/
69.
66. Aegopis /Ae./ verticillus /FÉRUSSAC, 1822/
49, 56, 57.
67. Aegopinella pura /ALDER, 1830/
69.
68. Aegopinella nitens /MICHAUD, 1831/
43, 49, 55, 56, 57, 58, 69.
69. Aegopinella ressmanni /WESTERLUND, 1883/
45, 69.
Aegopinella sp.juv.
57.
70. Nesovitrea hammonis /STRÖM, 1765/
51, 56.
71. Oxychilus /O./ juv.cf.draparnaudi /BECK, 1837/
69.
72. Daudebardia /D./ rufa /DRAFPARNAUD, 1805/
57.
73. Zonitoides /Z./ nitidus /O.F.MÜLLER, 1774/
44b, 51, 52, 53, 56, 58, 60, 69.
Zonitidae indet.juv.
53, 56.
Limacidae, Schälchen
51, 52, 53, 57.
74. Euconulus /E./ fulvus /O.F.MÜLLER, 1774/
69.
75. Euconulus /E./ alderi /GRAY, 1840/
56, 58, 69.
76. Cecilioides /C./ acicula /O.F.MÜLLER, 1774/
52, 53, 58, 69.
77. Cochlodina /C./ laminata /MONTAGU, 1803/
60, 69.
78. Macrogastera /M./ ventricosa /DRAFPARNAUD, 1801/
69.
79. Macrogastera /M./ plicatula grossa /A.SCHMIDT, 1857/
69.
80. Clausilia /C./ dubia DRAFPARNAUD, 1805
69.
81. Clausilia /C./ dubia obsoleta A.SCHMIDT, 1857
69.
82. Clausilia /C./ cruciata STUDER, 1820
52.
83. Clausilia /C./ pumila C.PFEIFFER, 1828
52, 53, 57, 69.

84. Balea /Alinda/ biplicata /MONTAGU, 1803/
69.
Clausiliidae indet.juv.
38, 51, 52, 54, 56, 58.
85. Bradybaena /B./ fruticum /O.F.MÜLLER, 1774/
44b, 51, 54, 55, 56, 69.
86. Bradybaena /B./ fruticum f. fasciata /MOQUIN-TANDON, 1855/
49.
87. Helicella /H./ obvia /MENKE, 1828/
55.
88. Monacha /M./ cartusiana /O.F.MÜLLER, 1774/
52.
89. Perforatella /Monachoides/ incarnata /O.F.MÜLLER, 1774/
44b, 52, 54, 57, 60, 69.
90. Perforatella /M./ umbrosa /C.PFEIFFER, 1828/
57.
91. Perforatella/Pseudotrichia/rubiginosa/A.SCHMIDT, 1853/
53, 69.
92. Trichia /T./ hispida /LINNAEUS, 1758/
45, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 60, 69.
93. Trichia /T./ striolata danubialis /CLESSIN, 1874/
69.
94. Trichia /Petasina/ unidentata /DRAPARNAUD, 1805/
52, 57.
95. Euomphalia /E./ strigella /DRAPARNAUD, 1801/
51, 52, 53, 55, 58, 69.
96. Helicodonta obvoluta /O.F.MÜLLER, 1774/
57.
97. Arianta arbustorum /LINNAEUS, 1758/
44b, 45, 49, 51, 53, 54, 56, 57, 58, 63, 69.
98. Cepaea /C./ vindobonensis /FÉRUSSAC, 1821/
56, 58, 69.
99. Cepaea /C./ hortensis /O.F.MÜLLER, 1774/
51, 52, 54.
100. Helix /H./ pomatia LINNAEUS, 1758
49, 52, 53, 55, 57, 69.
101. Unio pictorum /LINNAEUS, 1758/
45.
102. Anodonta anatina /LINNAEUS, 1758/
45, 62, 65.
103. Dreissena polymorpha /PALLAS, 1771/
16, 17, 32, 45, 65, 66, 67.
104. Sphaerium /S./ corneum /LINNAEUS, 1758/
2, 3, 4, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 18, 19a, 20, 21, 23, 24,
26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42,
43, 44a, 45, 47a,b, 49, 51, 54, 60, 69.

105. Sphaerium /Musculium/ lacustre /O.F.MÜLLER, 1774/
62, 69.
106. Pisidium amnicum /O.F.MÜLLER, 1774/
41.
107. Pisidium /Cymatocyclas/ henslowanum /SHEPPARD, 1823/
13, 17, 19a, 24, 27, 28, 29, 30, 38, 39, 40, 41, 42,
43, 47b, 60, 63.
108. Pisidium /C./ subinum A.SCHMIDT, 1851
17, 41, 47b, 60, 65.
109. Pisidium /C./ milium HELD, 1836
20, 54.
110. Pisidium /C./ subtruncatum MALM, 1855
17, 21, 28, 32, 36, 38, 41, 44b, 47b, 53, 54, 57, 60,
63.
111. Pisidium /C./ nitidum JENYES, 1832
3, 13, 17, 23, 28, 29, 30, 40, 45, 47b, 51.
112. Pisidium /C./ personatum MALM, 1855
28, 31, 47b, 51, 52, 56, 57.
113. Pisidium /C./ casertanum /POLI, 1791/
35, 36, 39, 49, 51, 52, 56, 57.
114. Pisidium /Neopisidium/ moitessierianum /PALADILHE, 1866/
20, 60.
- Indet. Fragm.
51, 65.

Die Standorte /flussabwärts geordnet/.

Linkes Donau-Ufer /Standorte 1-12/.

1. Oberhalb des Kraftwerkes Abwinden-Asten, bei Strom-km 2119.950, 40m von der Trennmauer entfernt, in 9.8 m Tiefe. - 25.09.1986.
- negativ.
2. Mauthausen, bei Strom-km 2111.000, unterhalb der Brücke; Steingrund. - 29.09.1986.
Radix peregra ovata /1 Schale/
Ancylus fluviatilis /5 lebende, 1 Schale/
Sphaerium corneum /1 Schale/
3. Kraftwerk Wallsee, 40m von der Trennmauer entfernt, in 10.6m Tiefe. - 29.09.1986.
Viviparus contectus /2 Opercula/
Bithynia tentaculata /1 Schale/
Sphaerium corneum /2 lebende, 2 Schalen/
Pisidium nitidum /2 Schalenklappen/
4. Gottsdorf, Donau-Ufer. - 15.08.1985.
Sphaerium corneum /22 Schalen/
5. Klein Pöchlarn, bei Strom-km 2044.700. - 01.10.1986.
Ancylus fluviatilis /7 lebende/
6. Urfahr. - 15.08.1985.
Valvata piscinalis /1 lebende/

7. Oberhalb vom Kraftwerk Melk, 50m von der Trennmauer entfernt, in 11.5m Tiefe; Steingrund. - 01.10.1986.
- negativ.
8. Krems, bei Strom-km 2001.650. - 02.10.1986.
Radix peregra ovata /3 lebende/
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
Sphaerium corneum /1 lebende/
9. Krems, bei Strom-km 1999.500, 50m unterhalb von der Mündung des Industriekanals; durch Thall-Öl verunreinigt. - 02.10.1986.
Sphaerium corneum /1 lebende, 3 Schalen/
10. Krems, bei Strom-km 1999.100, 500m unterhalb der Mündung des Industriekanals. - 02.10.1986.
- negativ.
11. Krems, bei Strom-km 1997.200, 500m unterhalb der Einleitung der Regionalkläranlage in Rohrendorf. - 02.10.1986.
Ancylus fluviatilis /3 Schalen/
12. Oberhalb des Kraftwerkes Altenwörth, bei Strom-km 1980.600, 40m von der Trennmauer entfernt, in 14.5m Tiefe; Schleuse. - 02.10.1986.
Sphaerium corneum /19 lebende, 3 Schalen/

Rechtes Donau-Ufer /Standorte 13-22/.

13. Oberhalb vom Kraftwerk Abwinden-Asten, bei Strom-km 2119.950, 40m vom rechten Ufer entfernt, in 11.2 - 11.9m Tiefe. - 25.09.1986.
Bithynia tentaculata /1 Operculum/
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
Sphaerium corneum /32 Schalen/
Pisidium henslowanum /6 lebende, 4 Schalen/
Pisidium nitidum /36 lebende, 15 Schalen/
14. Mauthausen, bei Strom-km 2112.000, etwa 2m Tiefe; Steinwurf. - 29.09.1986.
Ancylus fluviatilis /1 lebende/
15. Kraftwerk Wallsee, bei Strom-km 2096.000, 20m vom Ufer entfernt, in 12.6m Tiefe. - 29.09.1986.
Bithynia tentaculata /1 lebende/
Ancylus fluviatilis /1 lebende/
16. Kraftwerk Wallsee, bei Strom-km 2095.900; Steingrund. - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /9 lebende/
Bithynia tentaculata /4 Schalen/
Physa acuta /zahlreich lebende und Schalen; sehr schlank und zugespitzt/
Radix peregra ovata /zahlreich lebende und Schalen/
Planorbis carinatus /4 lebende/
Anisus vortex /1 Schale/
Bathyomphalus contortus /1 lebende, 2 Schalen/
Gyraulus albus /18 lebende/

- Gyraulus laevis /1 lebende, 4 Schalen/
Ancylus fluviatilis /5 lebende, 1 Schale/
Acroloxus lacustris /5 lebende/
Dreissena polymorpha /1 Schalenklappe/
Sphaerium corneum /15 Fragmente/
17. Ybbs, 200m oberhalb des Kraftwerkes; in Verlängerung der Trennmauer, zwischen Turbinen und Wehrfeldern, in 9.2m Tiefe; Substrat schotterig. - 30.09.1986.
Potamopyrgus jenkinsi /3 Schalen/
Bithynia tentaculata /16 Schalen, 3 Operula/
Hippeutis complanatus /1 Schale/
Ancylus fluviatilis /zahlreich Schalen/
Acroloxus lacustris /11 Schalen/
Succinea putris /1 lebende, 1 Schale/
Cochlicopa sp.juv. /1 Schale/
Functum pygmaeum /1 Schale/
Dreissena polymorpha /11 vollständige, 1 Schalenhälfte/
Sphaerium corneum /zahlreich lebende und Schalen/
Pisidium henslowanum /zahlreich lebende und Schalen/
Pisidium supinum /mehrfach Schalen/
Pisidium subtruncatum /einzelne lebende/
Pisidium nitidum /4 Schalen/
18. Pöchlarn, bei Strom-km 2044.000; Steinwurf. - 01.10. 1986.
Sphaerium corneum /4 Fragmente/
- 19a. Melk, oberhalb des Kraftwerkes, bei Strom-km 2038. 400, 50m vom Ufer entfernt, in 13.3m Tiefe. - 01.10. 1986.
- 19b. Melk, Donau-Ufer beim Kraftwerk. - 02.06.1985.
19a	19b
<u>Valvata piscinalis</u> /1 lebende, 1 Schale/	---
<u>Radix auricularia</u> /2 Schalen/	---
<u>Radix peregra ovata</u> /2 lebende/	---
<u>Gyraulus albus</u> /1 Schale/	---
<u>Gyraulus laevis</u> /4 lebende, 2 Schalen/	---
<u>Cochlicopa</u> sp.juv. ---	/1 Schale/
<u>Sphaerium corneum</u> /1 Schale/	---
<u>Pisidium henslowanum</u> /2 Schalenhälften,
1 vollständige;
Wirbelfalte schwach/	---
20. Donau bei Rossatz, 203-205m NN. - 05.05.1986.
 Überwiegend schotteriges Ufer; zur Zeit der Begehung Hochwasser.
 Vegetation: Salix purpurea, Populus alba, Ulmus laevis PALL./=U.effusa WILLD./, Salix alba, Acer negundo, Angelica archangelica; am oberen Teil der Böschung Ligustrum vulgare, Equisetum hiemale, Tilia cordata, Corylus avellana /Aufn.: HUBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Ancylus fluviatilis /4 Schalen/
Sphaerium corneum /3 Schalen/
Pisidium milium /1 Schale/
Pisidium moitessierianum /2 Schalen/

21. Oberhalb vom Kraftwerk Altenwörth, bei Strom-km 1980.800, 40m vom Ufer entfernt, in 10.3m Tiefe. - 02.10.1986.

Potamopyrgus jenkinsi /1 Schale/
Sphaerium corneum /14 lebende/
Pisidium subtruncatum /3 vollständige Schalen/

22. Zwentendorf, bei Strom-km 1972.750, 500m unterhalb der Kühlwasser-Einleitung des Kalorischen Kraftwerkes Dürnrohr. - 02.10.1986.

Ancylus fluviatilis /19 Schalen/

Flussmitte /Standorte 23-32/.

23. Kraftwerk Abwinden-Asten, bei Strom-km 2120.150, in 7.1m Tiefe; Schleusen-Einfahrt. - 25.09.1986.

Sphaerium corneum /2 lebende/
Pisidium nitidum /2 Schalenhälften/

24. Kraftwerk Abwinden-Asten, bei Strom-km 2119.950, in 11.9m Tiefe; Schottergrund. - 25.09.1986.

Sphaerium corneum /21 lebende/
Pisidium henslowanum /4 vollständige, 1 Schalenhälfte;
Wirbelfalte schwach bis fehlend/.

25. Kraftwerk Wallsee, in 8.9m Tiefe; Mitte der Schleusen-Einfahrt. - 29.09.1986.

- negativ.

26. Grein; Hafen, in 2.2m Tiefe. - 30.09.1986.

Sphaerium corneum /31 Schalen/

27. Ybbs, 200-250m oberhalb vom Kraftwerk; in der Höhe der Mitte der fünf Wehrfelder; in 12.7-15m Tiefe. - 30.09.1986.

Potamopyrgus jenkinsi /1 lebende/
Ancylus fluviatilis /4 Schalen/
Sphaerium corneum /6 Schalenhälften/
Pisidium henslowanum /10 lebende, 16 Schalenklappen/

28. Ybbs, "Oberhafen"; Schleusen-Einfahrt; 6.9m Tiefe. - 30.09.1986.

Potamopyrgus jenkinsi /1 Schale/
Sphaerium corneum /21 Schalen/
Pisidium henslowanum /1 lebende, 1 Schale/
Pisidium subtruncatum /3 Schalenklappen/
Pisidium nitidum /1 lebende, 1 Schalenklappe/
Pisidium personatum /7 Schalenklappen/

29. Oberhalb vom Kraftwerk Melk, bei Strom-km 2038.400; in 11.4m Tiefe. - 01.10.1986.

Valvata pulchella /1 Schale/
Ancylus fluviatilis /12 Schalen/
Sphaerium corneum /31 Schalen/
Pisidium henslowanum /14 Schalen, 1 lebende/
Pisidium nitidum /4 Schalenhälften/

30. Kraftwerk Melk, Schleusen-Einfahrt; in 9.4m Tiefe. - 01.10.1986.

Pisidium henslowanum /2 lebende/
Pisidium nitidum /3 lebende, 4 Schalenklappen/

31. Oberhalb vom Kraftwerk Altenwörth, bei Strom-km 1980. 900; in 12.4m Tiefe; Schleusen-Einfahrt. - 02.10.1986.
Potamopyrgus jenkinsi /2 lebende/
Radix peregra ovata /3 lebende/
Sphaerium corneum /3 vollständige, 9 Schalenklappen/
Pisidium personatum /1 vollständige Schale/
32. Oberhalb vom Kraftwerk Altenwörth, bei Strom-km 1980. 800; in 16.8m Tiefe; auf der Höhe der Trennmauer zwischen Krafthaus und Lehrfelder. - 02.10.1986.
Eithynia tentaculata /1 Schale/
Dreissena polymorpha /1 lebende/
Sphaerium corneum /4 Schalenfragmente/
Pisidium subtruncatum /1 lebende/

Linksufrige Zubringer /Standorte 33-36/.

33. Greinerbach; an seiner Mündung in die Donau; in 1.0m Tiefe. - 30.09.1986.
Valvata piscinalis /1 lebende/
Bathyomphalus contortus /1 Schale/
Succinea sp.juv. /1 Schalenfragment/
Sphaerium corneum /1 vollständige, 1 Schalenfragment/
34. Sarmingbach; sehr steiniger Grund. - 30.09.1986.
Valvata cristata /1 lebende/
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
35. Nussbach, östlich vom Königswiesen. - 31.10.1986.
Wiesenufer mit Salix caprea und Alnus glutinosa;
Geum rivale, Lysimachia nummularia, Angelica sylvestris. Gegenüberliegendes Ufer mit Fichtenaufforstung /Aufn.: HÜBL, SCHARFETTER/.
Ancylus fluviatilis /6 Schalen/
Semilimax semilimax /1 Schale/
Pisidium casertanum /8 lebende/
36. Weitenbach in Weitenegg; sehr steiniger Grund, Strömung rasch; unterhalb der Brücke. - 30.09.1986.
Urtica dioica, Salix sp., Humulus lupulus, Impatiens glandulifera.
Potamopyrgus jenkinsi /1 Schale/
Radix peregra /1 lebende/
Ancylus fluviatilis /20 lebende, 5 Schalen/
Acrolochus lacustris /1 Schale/
Cochlicopa sp.juv. /1 Schale/
Sphaerium corneum /1 Schale/
Pisidium subtruncatum /2 lebende/
Pisidium casertanum /3 lebende/

Rechtsufrige Zubringer und sonstige Standorte /37-60/.

37. Enns, 2km flussaufwärts von der Mündung; in 3.2-3.3m Tiefe. - 29.09.1986.
Sphaerium corneum /3 Schalenfragmente/
38. Enns, 1km flussaufwärts von der Mündung; in 3.2m Tiefe. Starke Anreicherung von Cyanophyceen! - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /2 Schalen/

- Radix peregra ovata /9 Schalen/
Anisus vortex /1 Schale/
Gyraulus albus /2 Schalen/
Ancylus fluviatilis /3 Schalen/
Clausiliidae indet. /1 Fragment/
Sphaerium corneum /3 Schalen/
Pisidium henslowanum /17 Schalen/
Pisidium subtruncatum /3 Schalen/
39. Enns, 600m flussaufwärts von der Mündung; in 3.8m Tiefe. - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /3 Schalen/
Radix peregra ovata /2 Schalen/
Sphaerium corneum /3 vollständige, 1 Schalenklappe, 15 Fragmente/
Pisidium henslowanum /21 lebende, 4 Schalen; Wirbelfalte verschieden stark ausgebildet bis fehlend/
Pisidium casertanum /1 Schale/
40. Enns, Mündung; in 3m Tiefe. - 29.09.1986.
Radix peregra ovata /17 Schalen/
Ancylus fluviatilis /4 Schalen/
Discus sp. /1 Fragment/
Sphaerium corneum /1 vollständige, 2 Schalenklappen, 6 Fragmente/
Pisidium henslowanum /17 lebende, 19 Schalenklappen/
Pisidium nitidum /2 Schalenklappen/
41. St. Pantaleon, Industriekanal; 1km aufwärts von seiner Mündung; in 6.6m Tiefe. - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /7 lebende, 4 Schalen/
Radix peregra ovata /3 Schalen, 1 Fragment/
Ancylus fluviatilis /4 Schalen/
Sphaerium corneum /4 Schalenklappen, zahlreiche Fragmente/
Pisidium amnicum /3 lebende/
Pisidium henslowanum /15 lebende/
Pisidium supinum /3 Schalen/
Pisidium subtruncatum /8 lebende, 4 Schalen/
42. St. Pantaleon, Industriekanal; 500m aufwärts von seiner Mündung; in 2.7m Tiefe. Die Sohle des Kanals wurde vor etwa 15 Jahren betoniert. - 29.09.1986.
Sphaerium corneum /1 Schalenklappe, 1 Fragment/
Pisidium henslowanum /2 lebende, die eine mit Embryonen/
43. St. Pantaleon, Industriekanal; Mündung; in 6.9m Tiefe. - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /1 Schale/
Ancylus fluviatilis /3 Schalen/
Vallonia pulchella /1 Schale/
Aegopinella nitens /1 Schale/
Sphaerium corneum /zahlreich lebende, 1 Schalenklappe/
Pisidium henslowanum /10 lebende, 16 Schalenklappen; Wirbelfalte bei einigen fehlend/
- 44a und 44b Erla-Bach, nahe seiner Mündung; mit Qualmwasser aus der Donau und etwa 80% Abwässern aus der Molkerei St. Valentin. - 28.07.1985. bzw. 30.09.1986.

Valvata cristata /5 Schalen/
Valvata piscinalis /1 Schale/
Bithynia tentaculata /1 Schale/
Galba truncatula /1 Schale/
Bathyomphalus contortus /1 Schale/
Segmentina nitida /1 Schale/
Ancylus fluviatilis /5 Schalen/
Acroloxus lacustris /61 Schalen/
Oxyloma elegans /1 Schalenfragment/
Cochlicopa lubrica /1 Schale/
Discus rotundatus /1 Schale/
Vitrea subrimata /1 Schale/
Zonitoides nitidus /2 Schalen, 1 Fragment/
Bradybaena fruticum /1 Schale/
Perforatella incarnata /5 Schalenfragmente/
Arinata arbustorum /1 Schale/
Sphaerium corneum /3 Schalenklappen/
Pisidium subtruncatum /62 Schalen/

45. Manschitzenbach /mündet in den Wallseer Altarm/.
29.09.1986.

Valvata piscinalis /1 Schale/
Galba truncatula /2 lebende/
Radix auricularia /2 Schalen/
Succinea oblonga /1 lebende, 1 Schale/
Succinea putris /2 Schalen/
Vallonia pulchella /1 Schale/
Vitrea subrimata /1 Schalenfragment/
Vitrea crystallina /1 Schale/
Aegopinella ressmanni /2 Schalen/
Trichia hispida /1 Schale/
Arinata arbustorum /1 Schalenfragment/
Unio pictorum /3 vollständige, 1 Schalenklappe;
grünlich-hornfarben, gestrahlt, zungenförmig/
Anodonta anatina /3 vollständige Schalen, mit Weich-
teilresten; grünlich-hornfarben, gestrahlt/
Dreissena polymorpha /13 lebende, 4 Schalen; Zeich-
nung schwach/
Sphaerium corneum /zahlreiche Schalen/
Pisidium nitidum /zahlreiche Schalen/

46. Ybbs, Werkskanal; in 2.4m Tiefe; Faulschlamm/Hafen/.
- 30.09.1986.
- negativ.

- 47a und 47b Erlauf-Mündung, etwa 300m oberhalb derselben;
Anreicherung von Cyanophyceen! - 30.09.1986.
Impatiens glandulifera, Humulus lupulus, Silene alba.
Radix peregra ovata /1 lebende, 2 Schalen/
Ancylus fluviatilis /1 Schalenfragment/
Sphaerium corneum /3 vollständige, 10 Schalenklappen,
7 Fragmente/
Pisidium henslowanum /84 lebende, 19 Schalen/
Pisidium supinum /2 vollständige Schalen/
Pisidium subtruncatum /1 vollständige, 5 Schalen-
klappen/
Pisidium nitidum /4 vollständige Schalen/
Pisidium personatum /2 vollständige, 1 Schalenklappe/

48. Melk in Winden, bei der Bundesstrassenbrücke; Wasserstand flach; Grund steinig, auf den Steinen Algenaufwuchs. - 30.09.1986.
Impatiens glandulifera, Urtica dioica, Artemisia vulgaris, Rudbeckia laciniata, Phragmites australis /=communis/, Salix sp. /Gebüsche/.
- negativ.
49. Halterbach in Oberbergern; 327m NN. - 05.05.1986.
Auf der Böschung Salix purpurea, Urtica dioica, Humulus lupulus, Stellaria holostea, Prunus padus, Lamium maculatum, Alnus glutinosa. - In der Bach-Aue: Salix purpurea, Aegopodium podagraria, Fraxinus excelsior, Phalaris arundinacea. - Direkt am Ufer: Cardamine amara, Caltha palustris, Petasites hybridus, Silene dioica /Aufn.: HUBL. SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
Succinea putris /1 Schale/
Discus rotundatus /1 Schale/
Aegopis verticillus /2 lebende/
Aegopinella nitens /1 Schale/
Bradybaena fruticum f. fasciata /1 lebende/
Arianta arbustorum /1 Schale/
Helix pomatia /zahlreich lebende/
Sphaerium corneum /1 Schale/
Pisidium personatum /2 vollständige, 1 Schalenklappe/
Pisidium casertanum /18 lebende, 1 Schale/
50. Unterwölbling, Garten /SCHRAMAYER/, mit vielen gezüchteten, importierten Pflanzenarten; 336m NN. - 05.05.1986.
Arion lusitanicus /zahlreich lebende, 3 seziert/
Arion subfuscus /2 lebende/
51. Noppenbach-Brücke / = Vorfluter der Fladnitz/; Gemeinde Statzendorf; 287m NN. - 05.05.1986.
Phalaris arundinacea, Rumex aquaticus, Juncus sp., Alopecurus pratensis agg., Veronica beccabunga, Urtica dioica, Mentha longifolia, Ranunculus repens, Cardamine amara, Veronica anagallis-aquatica agg., Sympyrum tuberosum und Euphorbia esula agg., am Oberrand der Böschung. Unter Alnus glutinosa: Evonymus europaea, Rubus idaeus, Galium aparine agg., Stellaria holostea, Anthriscus sylvestris agg., Lamium maculatum, Alliaria petiolata, Equisetum arvense, Sympyrum officinale agg., Urtica dioica /dom./, Galeopsis sp., Aegopodium podagraria, Galium mollugo agg., Poa trivialis agg., Ranunculus ficaria, Veronica sublobata M.FISCH. / = in V. hederifolia agg./ /Aufn.: HUBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Carychium minimum /1 Schale/
Carychium tridentatum /3 Schalen/
Galba truncatula /4 Schalen/
Radix peregra /5 Schalen/
Gyraulus albus /3 Schalen/
Ancylus fluviatilis /18 Schalen/
Succinea oblonga /6 Schalen/
Succinea putris /zahlreiche Schalen/

Cochlicopa sp.juv. /3 Schalen/
Pupilla muscorum /2 Schalen/
Vallonia costata /1 Schale/
Vallonia costata helvetica /4 Schalen/
Vallonia pulchella /7 Schalen/
Discus rotundatus /1 Schale/
Vitre a crystallina / 1 Schale/
Nesovitre a hammonis /1 Schale/
Zonitoides nitidus /3 Schalen/
Limacidae, Schälchen /1/
Clausiliidae, indet.juv.sp. /2 Schalen/
Bradybaena fruticum /1 Schale/
Trichia hispida /2 Schalen/
Euomphalia strigella /2 Fragmente/
Arianta arbustorum /2 Schalen/
Cepaea hortensis /2 Schalen/
Sphaerium corneum /6 Fragmente/
Pisidium nitidum /7 Schalen/
Pisidium personatum /3 Schalen/
Pisidium casertanum /zahlreiche Schalen/
Indet. Fragmente /9/

52. Anzenbach-Brücke /= Vorfluter der Fladnitz/; Gemeinde Statzendorf; 291m NN. - 05.05.1986.
Verlauf durch Wiesen; in der Nähe des Bergwerksgebäudes. Auf dem Uferverbau: Dactylis glomerata agg., Ballota nigra, Artemisia vulgaris agg., Urtica dioica, Ranunculus repens. Direkt am Ufer: Phalaris arundinacea, Phragmites communis, Rumex aquaticus, Alopecurus pratensis agg., Mentha longifolia, Cardamine amara, Scirpus sylvaticus, Cirsium oleraceum, Symphytum officinale agg./Aufn.: HUBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Carychium minimum /3 Schalen/
Galba truncatula /31 Schalen/
Radix peregra ovata /4 Fragmente/
Planorbis planorbis /1 Schale/
Flanorbarius corneus /5 Schalen/
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
Succinea oblonga /2 lebende, 9 Schalen/
Succinea putris /23 lebende, 15 Schalen/
Oxyloma elegans /5 Schalen/
Cochlicopa lubrica /8 Schalen/
Cochlicopa sp.juv. /3 lebende/
Vertigo pygmaea /1 Schale/
Pupilla sterri /5 Schalen/
Vallonia costata /1 Schale/
Vallonia pulchella /21 Schalen/
Arion lusitanicus /1 lebende/
Semilimax semilimax /1 Schale/
Vitre a crystallina /9 Schalen/
Zonitoides nitidus /4 lebende, 18 Schalen/
Limacidae, Schälchen /17/
Cecilioides acicula /2 Schalen/
Clausilia cruciata /6 lebende, 1 Schale/
Clausilia pumila /7 Schalen/
Clausiliidae, indet.juv.sp./2 Schalen/
Monacha cartusiana /3 Schalen/
Perforatella incarnata /3 Schalen/
Trichia hispida /2 lebende, 27 Schalen/
Trichia unidentata /1 Schale/

Euomphalia strigella /15 lebende, 3 Schalen/
Cepaea hortensis /1 Schale/
Helix pomatia /1 Schale/
Pisidium personatum /3 lebende, 9 Schalen/
Pisidium casertanum /zahlreich lebende und Schalen/

53. Fladnitz bei Rottersdorf; 273m NN. - 05.05.1986.
Grund ziemlich steinig; das Flussbett wird im Abstand von 5-6 Jahren ausgeräumt /zuletzt 1985/.
An der Uferböschung: Carex acutiformis, Valeriana officinalis agg., Sympytum officinale agg., Geranium pratense, Solanum dulcamara, Cruciata laevipes, Galium mollugo agg., Sonchus sp./juv./, Scrophularia umbrosa DUM. /= S. alata GILIB., incl. neesii WIRTG./, Lycium barbarum L. /= L. halimifolium MILL./, Stellaria media agg., Mentha aquatica, Phalaris arundinacea, Urtica dioica, Lathyrus pratensis, Lamium maculatum, Ranunculus repens, Chelidonium majus, Veronica anagallis-aquatica agg., Phragmites communis, Heracleum sphondylium, Rumex acetosa L./= Acetosa pratensis MILL./. Unmittelbar am oder im Wasser: Berula angustifolia/L./ MERT.-KOCH /in B. erecta /HUDS./COVILLE/, Sparganium ramosum agg. Huds. /= S. erectum L./, Alisma plantago-aquatica agg., Carex riparia, Iris pseudacorus, Veronica anagallis-aquatica agg., Lycopus europaeus, Galium palustre agg. /Aufn.: HÜBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.

Valvata cristata /zahlreiche Schalen/
Bithynia tentaculata /zahlreiche Schalen/
Carychium minimum /zahlreiche Schalen/
Carychium tridentatum /17 Schalen/
Galba truncatula /zahlreiche Schalen/
Anisus sp.juv. /1 Schale/
Gyraulus albus /zahlreiche Schalen/
Armiger crista cristatus /8 Schalen/
Hippeutis complanatus /5 Schalen/
Succinea oblonga /zahlreiche Schalen/
Succinea putris /zahlreiche Schalen/
Oxyloma elegans /zahlreiche Schalen/
Cochlicopa sp.juv. /21 Schalen/
Vertigo pusilla /2 Schalen/
Vertigo antivertigo /1 Schale/
Vertigo pygmaea /16 Schalen/
Granaria frumentum /3 Schalen/
Pupilla muscorum /zahlreiche Schalen/
Vallonia costata helvetica /3 Schalen/
Vallonia pulchella /zahlreiche Schalen/
Vallonia excentrica /2 Schalen/
Zonitoides nitidus /23 Schalen/
Zonitidae indet.juv. /8 Schalen/
Limacidae, Schälchen /3/
Cecilioides acicula /12 Schalen/
Clausilia pumila /1 Schale/
Perforatella rubiginosa /3 Schalen/
Trichia hispida /zahlreiche Schalen/
Euomphalia strigella /4 Schalen/
Arianta arbustorum /1 Schale/

- Helix pomatia* /1 Schale/
Pisidium subtruncatum /zahlreiche Schalen/
54. Mündung der Fladnitz in die Donau, gegenüber von Krems; 203m NN. - 05.05.1986.
 Hybridpappeln /gepflanzt/; Phalaris arundinacea, Rubus caesius, Angelica archangelica, Salix alba /gepflanzt?/, Solidago serotina AIT. /= in S.gigantea AIT., incl.var. serotina /O.KUNTZE/CRONQ./, Calystegia sepium agg., Iris pseudacorus /Aufn.: HÜBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Valvata cristata /15 lebende/
Valvata piscinalis /zahlreich lebende und Schalen/
Bithynia tentaculata /11 Schalen/
Physa acuta /10 lebende, 7 Schalen/
Lymnaea stagnalis /3 lebende, 9 Schalen/
Galba truncatula /1 Schale /
Radix auricularia /1 Schale/
Anisus vortex /2 Schalen/
Bathyomphalus contortus /2 Schalen/
Succinea putris /2 lebende/
Succinea sp.juv. /1 Schale/
Vallonia costata /1 Schale/
Clausiliidae indet.juv. /2 Schalen/
Bradybaena fruticum /3 lebende, 1 Schale/
Perforatella incarnata /1 Schale/
Arianta arbustorum /5 lebende/
Cepaea hortensis /2 lebende/
Sphaerium corneum /1 Schalenklappe/
Pisidium milium /5 lebende, 30 Schalen/
Pisidium subtruncatum /2 lebende, 7 vollständige Schalen, 1 Schalenklappe/
55. Ried, Trockenrasen; nordwestlich von Traismauer; 349-400m NN, Hanglage. - 05.05.1986.
Polygala major, Genista pilosa, Polygonatum odoratum /MILL./ DRUCE /= P.officinale ALL./, Peucedanum cervaria, Teucrium montanum, Bromus erectus agg., Sanguisorba minor, Clematis recta, Rosa sp.cf. gallica L. /= R.austriaca CR./, Bupleurum falcatum, Dorycnium germanicum /GREMLI/ RIKLI /= in D. pentaphyllum agg./, Carex humilis, Centaurea scabiosa, Carlina vulgaris agg., Viola hirta, Aster amellus, Chamaecytisus ratisbonensis /SCHAEFF./ROTHM. /= Cytisus ratisbonensis SCHAEFF./, Potentilla arenaria BORKH./= in P.verna agg./, Helianthemum ovatum /VIV./DUNAL./= in H.nummularium agg./, Prunus fruticosa PALL. /= in P.chamaecerasus JACQ., Cerasus fruticosa /PALL./WORONOW/, Inula ensifolia, Pulsatilla grandis WENDER /= in P.vulgaris agg./, Globularia punctata LAPAYR. /= G.elongata HEGETSCHW., G. willkommii NYMAN, G. aphyllanthes auct., G.vulgaris auct./, Anthyllis vulneraria, Jurinea mollis, Anthericum ramosum, Euphorbia verrucosa emend L. /= E. brittingeri O.FIZ ex SAMP./, Helianthemum nummularium /L./MILL.s.str., Helianthemum canum, Vincetoxicum hirundinaria, Sesleria varia agg. /besonders unter Pinus sylvestris/, Seseli sp.cf. osseum CR. /= S.beckii SEEFR., S.devenyiense SIMK., in S.elongatum agg./, Viola sp.cf. collina, Geranium sanguineum, Juniperus communis, Hypochoeris maculata, Leontodon incanus, Pimpinella saxifraga agg. - Gehölze und Säume: Tilia platyphyllos, Quercus robur, Erythronium verrucosa, Polygala chamaebuxus L. /= Polygaloides chamaebuxus /L./ O.SCHWARZ,

Chamaebuxus alpestris SPACH./, Frangula alnus, Berberis vulgaris, Rosa pimpinellifolia L. / = R. spinosissima auct./, Centaurea triumfettii ALL. / = C. variegata LAM., C. seussana CHAIX., C. axillaris WILLD., Cyanus triumfettii / ALL./ DOSTAL ex A.-D.LOVE/, Cotoneaster integrifolius, Quercus pubescens, Carex alba, Viscum album subsp. austriacum / WIESB./ VOLLM. / = in V. album agg./.
 / Aufn.: HUEL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Gyraulus albus / 4 Schalen/
Planorbarius corneus / 1 Schale/
Truncatellina cylindrica / 3 Schalen/
Granaria frumentum / 24 Schalen/
Zebrina detrita / zahlreiche lebende und Schalen/
Punctum pygmaeum / 4 Schalen/
Aegopinella nitens / 11 Schalen/
Bradybaena fruticum / 1 Schale/
Helicella obvia / 2 lebende, 5 Schalen/
Euomphalia strigella / 13 Schalen/
Helix pomatia / zahlreiche Schalen/

Die Herkunft der Gehäuse von Gyraulus albus und Planorbarius corneus ist unklar, da rezent kein Gewässer vorhanden ist.

56. Traisen, nahe Pottenbrunn, zwischen der Schnellstrassenbrücke und der Brücke bei Pottenbrunn; 244m NN. - 05.05.1986.

Auf der Böschung Urtica dioica / dom./, Bunias orientalis, Alliaria petiolata, Lamium maculatum, Armoracia rusticana / 1 Ex.; G., M.-SCH. = A. lapathifolia UST./
 / Aufn.: HUBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Valvata cristata / zahlreiche Schalen/
Potamopyrgus jenkinsi / 15 Schalen/
Carychium minimum / 3 Schalen/
Galba truncatula / 4 Schalen/
Radix peregra ovata / 3 Schalen/
Planorbis planorbis / 9 Schalen/
Planorbis carinatus / 2 Schalen/
Gyraulus albus / zahlreiche Schalen/
Gyraulus acronicus / 4 Schalen/
Armiger crista cristatus / 2 Schalen/
Hippeutis complanatus / 1 Schale/
Succinea putris / 24 Schalen/
Cochlicopa lubrica / 1 Schale/
Vallonia costata / 2 Schalen/
Vallonia excentrica / 4 Schalen/
Punctum pygmaeum / 1 Schale/
Discus rotundatus / 1 Schale/
Discus perspectivus / 1 Schale/
Vitreola crystallina / 1 Schale/
Aegopis verticillus / 1 Schale/
Aegopinella nitens / 1 Schale/
Nesovitreola hammonis / 2 Schalen/
Zonitoides nitidus / zahlreiche lebende und Schalen/
Zonitidae, indet. juv. / 1 Schale/
Euconulus alderi / 3 Schalen/

Clausiliidae, indet.juv. /3 Schalen/
Bradybaena fruticum /1 Schale/
Trichia hispida /2 Schalen/
Arianta arbustorum /1 Schale/
Cepaea vindobonensis /1 Schale/
Pisidium casertanum /2 lebende/

57. Quellaustritt bei Pottenbrunn; 244-248m NN; in den "rechtsseitigen Werkskanal" und in die Traisen versickernd. - 05.05.1986.

Eschen-Au mit Allium ursinum-Dominanz: Bl 20m hoch, 40% Dekkung; /3/Fraxinus excelsior, /+/Salix fragilis; B2 6-10m hoch, 30% Deckung; Prunus padus/3/, /+/Acer pseudoplatanus; S 1-3m hoch, 10% Deckung; /+/Evonymus europaea, /1/Prunus padus, /1/Lonicera xylosteum, /+/Alnus incana; K 0-1m hoch, 90% Dekkung; /5/ Allium ursinum, /2/Aegopodium podagraria, /2/Galanthus nivalis, /2/Asarum europaeum, /+/Pulmonaria officinalis agg., /2/Anemone ranunculoides, /+/Cirsium oleraceum, /1/Rubus caesius, /+/Brachypodium sylvaticum, /+/Symphytum tuberosum, /+/Stachys sylvatica, /+/Viola suavis, /+/Hedera helix. - Etwa 60m oberhalb davon: Bl 25m hoch, 60% Deckung; /4/Populus x canadensis, /+/Hedera helix /auf Pappel/; B2 6-10m hoch, 50% Deckung; /3/Prunus padus, /+/Corylus avellana, /+/Acer pseudoplatanus, /+/Clematis vitalba; S 1-3m hoch, 10% Deckung; /2/Lonicera xylosteum, /+/Prunus padus, /+/Samucus nigra, /+/Acer pseudoplatanus; K 0-1m hoch, 90% Deckung; /5/Allium ursinum, /2/Galanthus nivalis, /1/Symphytum tuberosum, /1/Anemone ranunculoides, /+/Cirsium oleraceum, /1/Fraxinus excelsior, /1/Aegopodium podagraria, /2/Rubus caesius, /+/Agropyron caninum/L./ PB./=Roegneria canina /L./NEVSKI, incl. subsp. biflorum /BRIGN./ ARC./ /+/Hedera helix, /+/Symphytum tuberosum, /+/Polygonatum multiflorum, /+/Salvia glutinosa /Aufn.: HÜBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.

Valvata cristata /21 Schalen/
Bythinella austriaca /12 Schalen/
Potamopyrgus jenkinsi /zahlreich lebende und Schalen/
Radix peregra ovata /zahlreiche Schalen/
Ancylus fluviatilis /17 Schalen/
Acroloxus lacustris /9 Schalen/
Succinea putris /3 Schalen/
Vertigo pusilla /4 Schalen/
Vertigo pygmaea /2 Schalen/
Granaria frumentum /2 Schalen/
Vallonia costata helvetica /2 Schalen/
Discus perspectivus /1 Schale/
Semilimax semilimax /8 Schalen/
Vitreola crystallina /3 Schalen/
Aegopis verticillus /1 lebende, 5 Schalen/
Aegopinella nitens /zahlreiche Schalen/
Aegopinella sp.juv. /1 Schale/
Daudebardia rufa /1 Schale/
Limacidae, Schälchen /1/
Clausilia pumila /7 Schalen/
Perforatella incarnata /2 Schalen/

Perforatella umbrosa /1 lebende/
Trichia hispida /4 Schalen/
Trichia unidentata /2 Schalen/
Helicodonta obvoluta /1 Schale/
Arianta arbustorum /6 Schalen/
Helix pomatia /zahlreich lebende, 1 Schale/
Pisidium subtruncatum /9 Schalen/
Pisidium personatum /zahlreiche Schalen/
Pisidium casertanum /7 Schalen/

58. Traisen, nahe Schloss Wasserburg; 239m NN. - 05.05.1986.
Steiniges Substrat; das Wasser stark schäumend /Einleitung der Abwässer der Glanzstoff-Fabrik St.Pölten!/; reich an Submersvegetation.
Traisen-Au, im Wasser: Phalaris arundinacea, Glyceria sp. - Auf der Böschung: Tanacetum vulgare, Artemisia vulgaris agg., Scrophularia nodosa, Glechoma hederacea agg., Galium aparine agg., Aegopodium podagraria, Petasites hybridus, Solidago serotina, Rubus caesius, Veronica filiformis, Bunias orientalis, Lamium maculatum, Anthriscus sylvestris agg. - Etwa 80m flussaufwärts, Böschung: Urtica dioica /dom./, Solidago serotina, Aegopodium podagraria, Impatiens glandulifera, Rubus caesius, Valerianella sp., Cornus sanguinea, Symphytum officinale agg., Calystegia sepium agg., Galium aparine agg., Eonymus europaea. - Bei Steinschwellen zwischen diesen beiden Aufnahmen, im Wasser: Phalaris arundinacea. - Am Uferdamm /Uferböschung/: Solidago serotina /dom./, Bunias orientalis, Anthriscus sylvestris agg., Lamium purpureum, Rubus caesius, Chelidonium majus, Symphytum officinale agg., Aegopodium podagraria, Humulus lupulus, Salix purpurea, Prunus padus /Aufn.: HÜBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Valvata cristata /2 lebende, 1 Schale/
Valvata pulchella /1 Schale/
Potamopyrgus jenkinsi /zahlreich lebende und Schalen/
Carychium minimum /10 Schalen/
Carychium tridentatum /11 Schalen/
Galba truncatula /4 Schalen/
Radix auricularia /1 Schale/
Radix peregra ovata /1 Schale/
Planorbis planorbis /3 lebende, 4 Schalen/
Gyraulus albus /2 lebende, 2 Schalen/
Gyraulus laevis /5 lebende, 6 Schalen/
Gyraulus acronicus /1 lebende, 3 Schalen/
Armiger crista nautilus /2 lebende, 7 Schalen/
Planorbarius corneus /1 lebende, 6 Schalen/
Succinea putris /zahlreich lebende und Schalen/
Cochlicopa lubrica /zahlreiche Schalen/
Columella edentula /3 Schalen/
Pupilla muscorum /1 Schale/
Vallonia costata /4 Schalen/
Vallonia costata helvetica /1 Schale/
Vallonia pulchella /10 Schalen/
Vallonia excentrica /2 Schalen/
Vitreocrystallina /3 Schalen/
Aegopinella nitens /8 Schalen/

Zonitoides nitidus /zahlreich lebende und Schalen/
Euconulus alderi /2 lebende, 2 Schalen/
Ceciliooides acicula /1 Schale/
Clausiliidae indet.juv./6 Schalen/
Trichia hispida /6 Schalen/
Euomphalia strigella /4 Schalen/
Arianta arbustorum /zahlreich lebende, 1 Schale/
Cepaea vindobonensis /1 lebende/
Pisidium personatum /3 Schalen/

59. Traisen beim Kraftwerk Altenwörth, d.h., das Umleitungsgerinne derselben. - 02.10.1986.
Die Ufer verkrautet; mit Phragmites communis, Impatiens glandulifera, Urtica dioica, Solidago serotina, Salix sp., Populus alba /juv./; am Wasser Lemna minor. An den Wegrändern Robinia pseudacacia, Betula pendula.
Stagnicola turricula sensu JACKIEWICZ /1 lebende, 1 Schale/
Galba truncatula /2 lebende/
Radix peregra ampla /1 Schale/
Anisus vortex /1 lebende/
Gyraulus albus /1 Schale/
Succinea putris /2 lebende/
Cochlicopa sp.juv. /2 Schalen/
Columella edentula /1 Schale/
60. Perschling-Mühlbach in Langenschönbichl /er enthält das gesamte Perschling-Wasser/. - 02.10.1986.
Steinig, relativ hartes Substrat.
Valvata cristata /2 Schalen/
Valvata piscinalis /32 lebende, 4 Schalen/
Bithynia tentaculata /1 Schale/
Carychium minimum /1 lebende/
Galba truncatula /1 lebende/
Truncatellina cylindrica /1 Schale/
Pupilla muscorum /1 Schale/
Vallonia pulchella /3 Schalen/
Zonitoides nitidus /2 Schalenfragmente/
Cochlodina laminata /1 Schale/
Perforatella incarnata /3 Schalen/
Trichia hispida /1 Schalenfragment/
Sphaerium corneum /1 lebende/
Pisidium henslowanum /5 lebende, 6 Schalenklappen/
Pisidium supinum /1 Schale/
Pisidium subtruncatum /17 lebende, 3 Schalenklappen/
Pisidium moitessierianum /18 lebende, 13 Schalenklappen/

Linksufrige Stehgewässer /Standorte 61-64/.

61. Steininger Arm bei der Schwelle; beim Einlauf in den Altarm Abwinden-Asten. - 25.09.1986.
Valvata piscinalis /5 lebende/
Stagnicola corvus /1 Schale/
Radix peregra ovata /2 Schalen/
Ancylus fluviatilis /1 Schale/
Succinea putris /1 Schale/

62. Donau-Altarm Abwinden-Asten, an seinem rechten Ufer, beim ehemaligen Strom-km 2119.700 - 25.09.1986.
Valvata piscinalis /1 lebende, 4 Schalen/
Bithynia tentaculata /1 Operculum/
Potamopyrgus jenkinsi /2 Schalen/
Stagnicola palustris /1 lebende/
Radix peregra ampla /2 Schalen/
Radix peregra ovata /6 Schalen/
Gyraulus albus /1 lebende/
Ancylus fluviatilis /3 Schalen/
Anodonta anatina /1 lebende/
Sphaerium lacustre /1 Schale/
63. Melk, Donau-Altarm. - 30.09.1986.
Substrat sehr steinig.
Valvata piscinalis /1 lebende/
Radix auricularia /29 lebende/
Gyraulus albus /41 lebende, 1 Schale/
Gyraulus acronicus /2 lebende/
Arianta arbustorum /1 Schalenfragment/
Pisidium henslowanum /1 lebende, 1 Schale/
Pisidium subtruncatum /3 Schalenklappen/
64. Melk, Donau-Altarm, ca. 1km vom vorigen Standort entfernt, 500m unterhalb des Altarm-Anfanges. Zwischen Standort 63 und 64 mündet der Weitenbach /siehe Standort 36/. - 30.09.1986.
Substrat steinig.
Valvata piscinalis /1 lebende/
Potamopyrgus jenkinsi /1 lebende/
Bithynia tentaculata /3 Schalenfragmente, 2 Opercula/
Gyraulus albus /1 lebende, 1 Schale/
Succinea putris /1 Schale/

Rechtsufrige Stehgewässer /Standorte 65-69/.

65. Altarm nahe Wallsee, gegenüber der Mündung des Erlabaches, beim ehemaligen Strom-km 2097.000. - 30.09.1986.
Ehemaliges Donaubett; durch Unterwassereintiefung ist der ursprüngliche Wasserstand stark abgesunken. Er steht an seinem unteren Ende in dauernder Verbindung mit der Donau. Am oberen befindet sich eine Überströmstrecke, wo bei extremem Hochwasserstand das Wasser über den Damm in den Altarm fliest, er wird also vom Donauwasser durchströmt. Länge des Altarmes: 4km. Steiniger Grund; das Wasser fast stehend. Am Ufer Impatiens glandulifera.
Valvata cristata /1 lebende/
Valvata piscinalis /23 lebende, 3 Schalen/
Bithynia tentaculata /1 lebende/
Radix auricularia /7 lebende, 2 Schalen/
Gyraulus albus /1 lebende, 1 Schale/
Anodonta anatina /1 Schalenklappe; hornbraun-grünlich/
Dreissena polymorpha /massenhaft lebende und Schalen/
Pisidium supinum /1 Schalenklappe/
Indet. Fragmente /3/

66. Wallsee, Altarm /ehemaliges Donaubett/, beim früheren Strom-km 2093.600; in 2m Tiefe; Grund schotterig. - 29.09.1986.
Valvata piscinalis /2 Schalen/
Dreissena polymorpha /zahlreich lebende und Schalen/
67. Wallsee, Hafen. - 30.09.1986.
Valvata piscinalis /1 Schale/
Dreissena polymorpha /zahlreich lebende und Schalen/
68. Stark verschilfter Donau-Altarm, auf der Höhe von Strom-km 2048.000, oberhalb der Erlaufmündung, bei Krummnussbaum. - 01.10.1986.
Die Ufer steil abfallend; auf der Böschung Onobrychis viciifolia agg.; Substrat am Grund hart.
Bithynia tentaculata /2 Schalen/
Gyraulus albus /4 lebende/
Hippeutis complanatus /4 lebende/
69. Donau-Altarm bei Rossatz, "Pritzenau"; mit der Donau in Verbindung stehend; 203-205m NN. - 05.05.1986.
Im Uferbereich Phalaris arundinacea, Rumex obtusifolius, Lamium maculatum, Filipendula ulmaria, Symphytum officinale agg., Urtica dioica, Poa trivialis agg., Galium aparine agg., Ranunculus repens, Salix viminalis. - Etwa 60m westlich davon: Myosotis palustris agg./=in nemorosa BESS., incl. M. laxiflora auct.p.p./, z.T. auch unter Wasser; Cardamine pratensis agg. /Aufn.: HÜBL, SCHRAMAYER, SCHNEIDER/.
Valvata cristata /zahlreiche Schalen/
Bithynia tentaculata /1 Schale/
Carychium minimum /24 lebende, 7 Schalen/
Carychium tridentatum /3 Schalen/
Aplexa hypnorum /13 lebende, 12 Schalen/
Lymnaea stagnalis /2 Schalen/
Stagnicola palustris /zahlreich lebende und Schalen/
Stagnicola turricula sensu FALKNER /zahlreich lebende und Schalen/
Stagnicola turricula sensu JACKIEWICZ /12 lebende, 7 Schalen/
Galba truncatula /zahlreich lebende und Schalen/
Planorbis planorbis /zahlreich lebende und Schalen/
Planorbis carinatus /2 Schalen/
Anisus vortex /zahlreich lebende und Schalen/
Anisus leucostomus /1 Schale/
Bathyomphalus contortus /2 Schalen/
Gyraulus albus /5 Schalen/
Gyraulus laevis /zahlreich lebende und Schalen/
Gyraulus acronicus /4 Schalen/
Succinea oblonga /1 Schale/
Succinea putris /14 lebende, 2 Schalen/
Cochlicopa lubrica /zahlreiche Schalen/
Cochlicopa repentina /3 Schalen/
Cochlicopa nitens /6 Schalen/
Cochlicopa sp.juv. /2 Schalen/
Columella edentula /1 Schale/
Truncatellina cylindrica /1 Schale/
Vertigo pusilla /2 Schalen/
Vertigo antivertigo /1 Schale/
Vertigo pygmaea /1 Schale/

Granaria frumentum /16 Schalen/
Pupilla muscorum /22 Schalen/
Vallonia costata /4 Schalen/
Vallonia costata helvetica /3 Schalen/
Vallonia pulchella /41 Schalen/
Vallonia excentrica /2 Schalen/
Punctum pygmaeum /8 Schalen/
Discus rotundatus /2 Schalen/
Vitre a diaphana /5 Schalen/
Vitre a subrimata /17 Schalen/
Vitre a crystallina /zahlreiche Schalen/
Vitre a contracta /3 Schalen/
Aegopinella pura /2 Schalen/
Aegopinella nitens /9 Schalen/
Aegopinella ressmanni /8 Schalen/
Oxychilus juv.cf. draparnaudi /1 Schale/
Zonitoides nitidus /zahlreiche Schalen/
Euconulus fulvus /5 Schalen/
Euconulus alderi /16 Schalen/
Cecilioides acicula /2 Schalen/
Cochlodina laminata /14 Schalen/
Macrogastera ventricosa /3 Schalen/
Macrogastera plicatula grossa /1 Schale/
Clausilia dubia /2 Schalen/
Clausilia dubia obsoleta /2 Schalen/
Clausilia pumila /6 Schalen/
Balea buplicata /39 Schalen/
Bradybaena fruticum /1 Schale/
Perforatella incarnata /8 Schalen/
Perforatella rubiginosa /41 Schalen/
Trichia hispida /zahlreiche Schalen/
Trichia striolata danubialis /32 Schalen/
Euomphalia strigella /2 Schalen/
Arianta arbustorum /zahlreich lebende und Schalen/
Cepaea vindobonensis /1 Schale/
Helix pomatia /1 Schale/
Sphaerium corneum /2 Schalen/
Sphaerium lacustre /1 Schale/

Zoogeographie.

1. Holarktische Gruppe /21/.

<u>Aplexa hypnorum</u>	<u>Pupilla muscorum</u>
<u>Lymnaea stagnalis</u>	<u>Vallonia costata</u>
<u>Stagnicola palustris</u>	<u>Vallonia pulchella</u>
<u>Galba truncatula</u>	<u>Vallonia excentrica</u>
<u>Gyraulus albus</u>	<u>Punctum pygmaeum</u>
<u>Gyraulus laevis</u>	<u>Zonitoides nitidus</u>
<u>Gyraulus acronicus</u>	<u>Euconulus fulvus</u>
<u>Oxyloma elegans</u>	<u>Euconulus alderi</u> /?/
<u>Cochlicopa lubrica</u>	<u>Pisidium henslowanum</u>
<u>Columella edentula</u>	<u>Pisidium supinum</u>
<u>Vertigo pygmaea</u>	

2. Paläarktische Gruppe /mit europäisch-sibirischen und westpaläarktischen Arten/ /25/.

Valvata cristata
Valvata pulchella /eur.-sibir./
Valvata piscinalis
Bithynia tentaculata
Carychium minimum /eur.-sibir./
Stagnicola corvus
Stagnicola turricula sensu FALKNER/danub. Schwerpunkt?/
Stagnicola turricula sensu JACKIEWICZ
Radix auricularia
Radix peregra
Radix peregra ovata
Anisus leucostomus
Bathyomphalus contortus
Segmentina nitida
Ancylus fluviatilis /w-pal. Schwerpunkt/
Succinea putris /eur.-sibir./
Vertigo antivertigo
Nesovitrea hammonis
Sphaerium corneum
Sphaerium lacustre
Pisidium amnicum
Pisidium subtruncatum /eur.-sibir./
Pisidium nitidum
Pisidium personatum /eur.-sibir./
Pisidium casertanum

3. Europäische Gruppe s.l. /mit mittel-nord-europäischen, nord-mittteleuropäisch-sibirischen, west-mittteleuropäischen, west-mediterran-westeuropäischen, mediterran-westeuropäischen, mediterran-west-südosteuropäischen und mitteleuropäischen Arten/ /32/.

Potamopyrgus jenkinsi /vor 1893 w-eur./
Carychium tridentatum /eur./
Physa acuta /ursprüngl. w-eur.-med./
Radix peregra ampla /m-n-eur./
Planorbis carinatus /eur./
Armiger crista /eur./
Acroloxus lacustris /eur./
Cochlicopa repentina /eur.?/
Truncatellina cylindrica /s-/eur./
Vertigo pusilla /eur./
Discus rotundatus /w-m-eur./
Arion lusitanicus /w-m-eur./
Arion subfuscus /eur./
Vitre a crystallina /eur./
Vitre a contracta /eur., w-pal. Schwerpunkt/
Aegopinella pura /eur./
Oxychilus draparnaudi /w-med.-w-eur./
Cecilioides acicula /med.-w-eur./
Cochlodina laminata /eur./
Macrogastra ventricosa /m-eur./
Clausilia dubia /m-eur./
Balea biplicata /m-eur./
Monacha cartusiana /med., w-so-eur./

Trichia hispida /eur./
Euomphalia strigella /m-eur./
Helicodonta obvoluta /m-eur./
Arianta arbustorum /w-m-eur./
Cepaea hortensis /w-m-eur./
Unio pictorum /eur./
Anodonta anatina /eur./
Pisidium milium /n-m-eur.-sibir./
Pisidium moitessierianum /w-m-eur./

4. Osteuropäische Gruppe s.l. /mit europäisch-/west/asiatischen, mittel-osteuropäischen, mittel-südosteuropäischen, osteuropäisch-sibirischen Arten/ /17/.

Viviparus contectus /hauptsachl. o-eur., punktförm. n-u. w-eur./
Planorbis planorbis /eur.-w-as./
Anisus vortex /eur.-w-as./
Hippeutis complanatus /eur.-w-as./
Planorbarius corneus /eur.-w-as./
Succinea oblonga /eur.-w-as./
Cochlicopa nitens /m-o-eur., kont./
Vallonia costata helvetica /eur.-as./
Daudebardia rufa /m-so-eur., pont. Herkunft/
Clausilia pumila /m-o-eur./
Bradybaena fruticum /m-o-eur., as./
Helicella obvia /m-so-eur./
Perforatella incarnata /m-so-eur./
Perforatella rubiginosa /o-eur.-sibir./
Cepaea vindobonensis /m-so-eur., pont.-pannon. Schwerpunkt/
Helix pomatia /m-so-eur./
Dreissena polymorpha /pont. Herkunft, in ständigen Ausbreitung/

5. Süd- und Südosteuropäische Gruppe /mit mittel-südeuropäischen, südosteuropäisch-mediterran-südalpinen, ostalpin-karatisch-balkanischen und alpin-südeuropäischen Arten/ /4/.

Pupilla sterri /m-s-eur./
Zebrina detrita /so-eur.-med.-s-alp./
Discus perspectivus /o-alp.-karpat.-balkan./
Vitre a subrimata /alp.-s-eur., bis Algerien/

6. Ostalpine Gruppe /mit ostalpin-karatischen, ostalpin-dinarischen und karatisch-alpin-nordbalkanischen Arten/ /8/.

Bythinella austriaca /o-alp.-karpat./
Vitre a diaphana /karpat.-alp.-n-balkan./
Aegopis verticillus /o-alp.-dinar./
Aegopinella ressmanni /o-alp./
Macrogastera plicatula grossa /o-alp./
Clausilia dubia obsoleta /o-alp./
Perforatella umbrosa /o-alp.-karpat./
Trichia unidentata /o-alp.-karpat./

7. Alpin-Mitteleuropäische Gruppe /mit nordalpin-mittel- und osteuropäischen Arten/ /3/.

Granaria frumentum /n-alp.-m-o-eur./
Semilimax semilimax /alp.-m-eur./
Aegopinella nitens /alp.-m-eur./

8. Nordeuropäische Gruppe /mit alpin-nordeuropäischen Arten/ /1/.

Clausilia cruciata /alp.-n-eur./

9. Endemiten /1/.

Trichia striolata danubialis /Donautal/

SUMMARY

During the years between 1977-1986, the Austrian Danube /about 340km/, the affluents Kamp, Russbach, March /on the left border/, Fischa and Leitha /on the right border/ were investigated. Also dead arms, the inundation area and the mouth of other more important affluents were explored. The results have been published in 12 papers /FRANK 1981-1986/; ecology, biology and systematic position of the proved species were discussed.

Completing these treatises, 69 further localities are described now: 12 are situated on the left border of the Danube, 10 on the right one; 10 samples were taken from the middle part of the riverbed. 4 affluents on the left border, 22 affluents on the right one, 2 additional localities southerly the Danube, 4 stagnant waters on the left border and 5 on the right one were investigated. 114 species, subspecies, races and forms were proved; 48 aquatic ones and 66 terrestrial ones.

LITERATUR

EHRENDOFER,F./1973/: Liste der Gefässpflanzen Mitteleuropas.
- 2.Aufl.,G.Fischer Verl.Stuttgart. pp.:318. - FRANK,C./1981/: Aquatische und terrestrische Mollusken-Assoziationen der niederösterreichischen Donau-Auengebiete und der angrenzenden Biotope. Teil I. - Malak.Abh.Staatl.Mus.Tierkde.Dresden 7/5/: 59-93. - FRANK,C./1982/: Idem.Teil II. - Ibid.8/8/:95-124. - FRANK,C./1983/: Idem. Teil III.Die Hundsheimer Berge. - Ibid. 8/16/:209-220. - FRANK,C./1984a/: Idem.Teil IV.Das Areal des Spitzerberges. - Ibid.10/5/:29-38. - FRANK,C./1984b/: Idem.

VI. Die Donau von Wien bis zur Staatsgrenze. Teil 1. - Z. Ang.Zool. 71/4/:405-457. - FRANK,C./1985a/: Idem. VIII. Das Leithagebiet von Erlach bis zur österreichischen Staatsgrenze. - Informat.Soc. Belge.Malac. 13/3-4/: 69-184. - FRANK,C./1985b/: Idem.V.Der Russbach/Marchfeld/. - Malak.Abh.Staatl.Mus.Tierkde.Dresden 11 /3/:25-37. - FRANK,C./1985c/: Idem.VI.Teil 2. - Z.Ang.Zool. 72/3/: 257-303. - FRANK,C./1986/: Die Molluskenfauna des Kampftales.Eine Gebietsmonographie. - Stud.Forschg.nö.Inst.Ldeskde. 9:pp:118. - FRANK,C./in litt./: Aquatische... VII. Die March von ihrem Eintritt ins österreichische Staatsgebiet bis zu ihrer Mündung in die Donau. - Wiss. Mitt.nö.Ldesmus. - FRANK,C./in litt./ Idem.IX.Die Donau von Wien bis Melk.-Z.Ang.Zool. - FRANK,C./in litt./: Idem. XI. Das Donautal von Linz bis Melk. - Arch.Hydrobiol. - FRANK,C./in litt./: Idem.X.Die Fischa von ihren Quellen bis Fischamend, exclusive des Mündungsgebietes. - Verh.zool.-bot.Ges.Wien. - FRANK,C./in litt/: Idem.XII. Das oberösterreichische Donautal von der österreichisch-deutschen Staatsgrenze bis Linz. - Arch.Hydrobiol. - KERNEY,M.P.,R.A.D.CAMERON - J.H.JUNGBLUTH /1983/: Die Landschnecken Nord-und Mitteleuropas.- Paul Parey,Hamburg-Berlin; pp:384. - ÖSTERREICH-KARTEN 1:50.000:Blatt 33 /Steyeregg/; aufgen. 1958-59, revis. 1980; 37 /Mautern/; aufgen.1966, revis. 1974, einzelne Nachträge 1975; 38 /Krems a.d.Donau/; aufgen. 1966,revis.1974, einzelne Nachträge 1979; 39 /Tulln/; aufgen. 1961, revis. 1973, einzelne Nachtr. 1979; 51 /Steyr/; aufgen. 1950-60,revis. 1980; 52 /St.Peter i.d.Au/; aufgen.1972,revis.1980; 53 /Amstetten/; aufgen.1972,revis.1980; 54 /Melk/; aufgen. 1971, revis.1980, einzelne Nachtr.1981. - Bdesamt.f. Eich-u.Vermess.wesen /Ldesaufn./Wien. - RICHNOVSZKY,A.-PINTÉR,L./1979/: A vizicsigák és kagylók /Mollusca/ kishatározója. - Vizügyi Hidrobiológia,6: pp:206. Budapest.

DR.CHRISTINA FRANK

Wien
Josefstadter str.64/11.
A-1080 - Österreich

The Tenth International Malacological Congress will be held from August 27 to September 2, 1989, in Tübingen, Southwest Germany.

Papers dealing with any aspects of Malacology are invited for oral or poster presentation. Malacologists wishing to attend should be prepared to submit provisional titles of papers, together with one or two sentences exposing the questions dealt with therein /instead of an abstract for which it would be too early/, before September 30, 1988.

Address inquiries to the current president of UNITAS MALACOLOGICA:

Dr. Claus Meier-Brook
Tropenmed. Inst. d. Univ.
Wilhelmstr. 31.
D-7400 Tübingen, F.R.G.

NÉMETH, L., BÁBA, K., SZÖRÉNYI, L.:

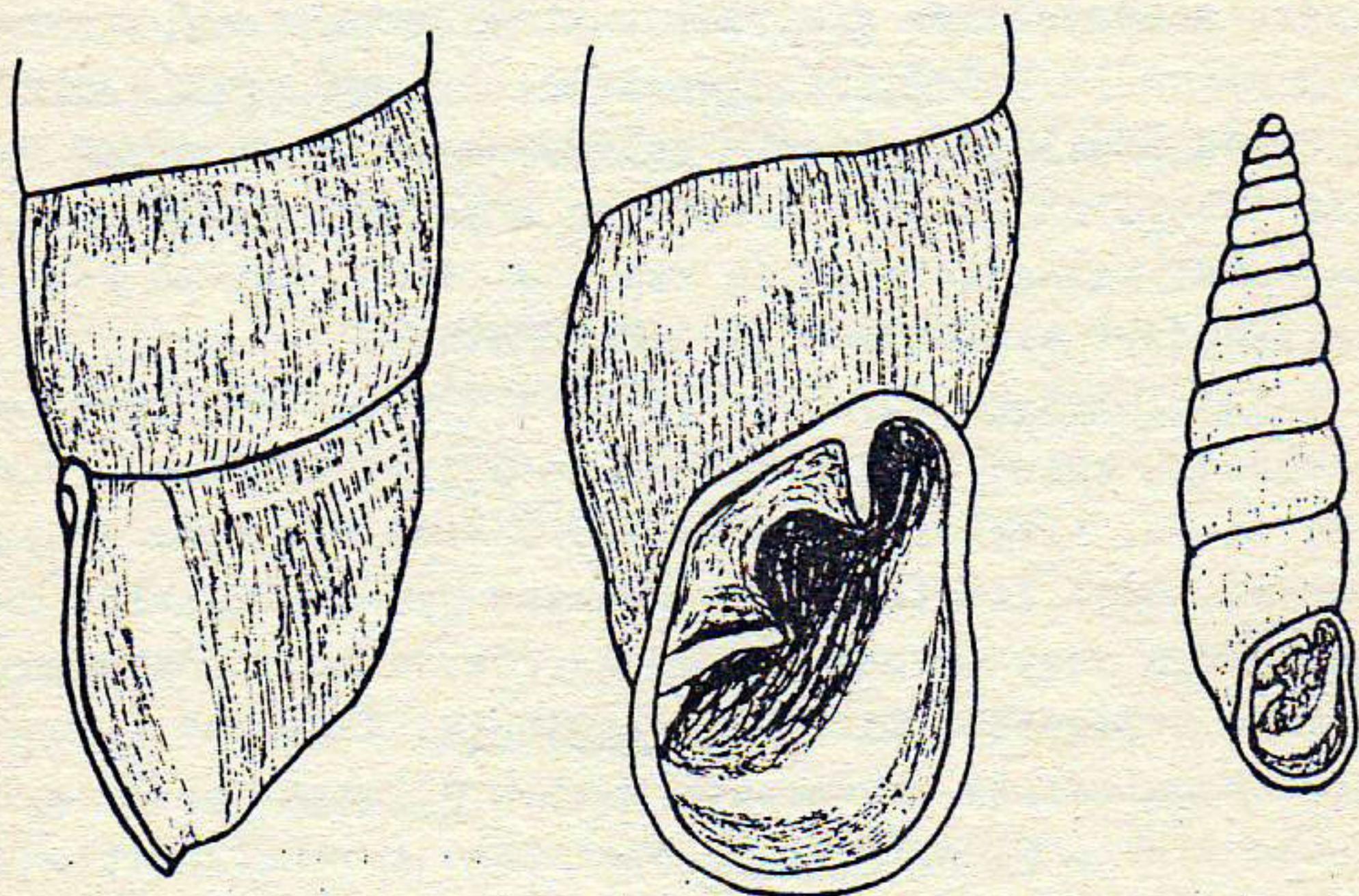
Uj Clausiliida faj Magyarországon: *Cochlodina fimbriata* /ROSSMÄSSLER, 1835/ - Eine neue Clausilie in Ungarn: *Cochlodina fimbriata* /ROSSMÄSSLER, 1835/

ABSTRACT: This article is reported about first appearance in Hungary of *Cochlodina fimbriata* /ROSSMÄSSLER, 1835/. Description of specis and zoogeographical ranging are placed for determination of specis of. *C. fimbriata*.

Az 1985. évi 11. Magyar Malakológus Találkozó alkalmával mód nyilt a Soproni-hegység nyugati részében, a Hidegviz-völgyben csigákat gyűjteni. E patakvölgy felső, kb. 3 km hosszu szakaszán öt gyűjtési pontról került elő Magyarország negyedik elő *Cochlodina* faja, a *Cochlodina fimbriata* /ROSSMÄSSLER, 1835/. Az elő példányok közül néhányat anatómiai vizsgálat céljára alkoholos anyagként tettünk el. Az anatómiai vizsgálatokat és rajzokat VARGA ANDRÁS készítette. Segitségéért ezuton mondunk köszönetet.

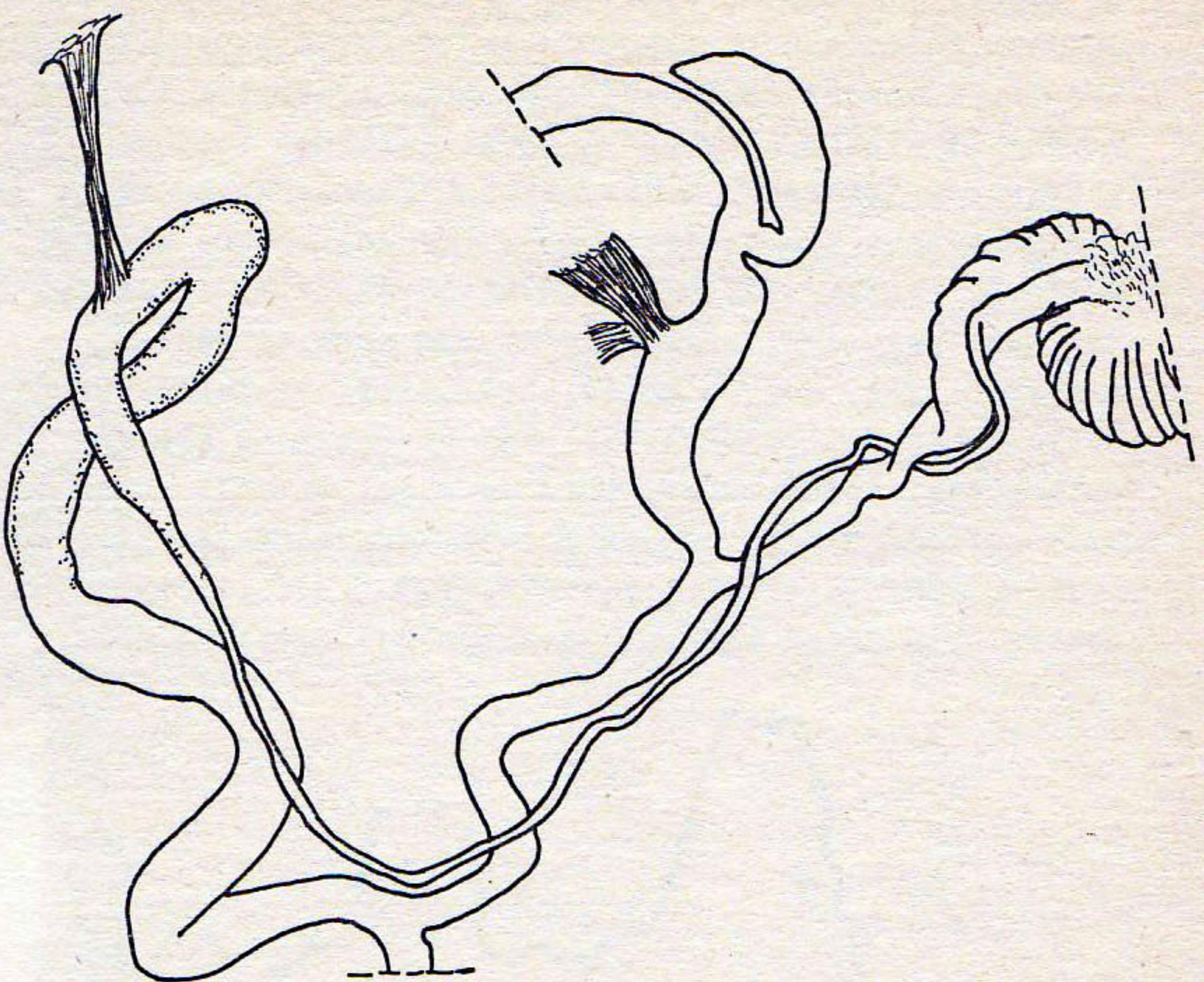
A faj leírása: méretei: 13-18 x 3,5-4,0 mm, háza balra csavarodó, külső megjelenésében a *C. laminata*-hoz hasonló. Orsó alaku, többé-kevésbé hasas, rövid, hengeres csucsi résszel. Héja áttetsző, rendszerint gyengén fénymű. Színe szarusárga vagy enyhén barnás-sárgás, néha vörösbarba, általában világosabb mint a *C. laminata*. Felszíne finoman, sürün vonalkázott, erősebben mint a *C. laminata*, de gyengébben mint a *C. orthostoma* esetében. A vonalkázottság az utolsó kanyarulaton erősebb mint az előzőökön. Felszínét gyakran humuszsavak okozta korroziós foltok borítják. Kanyarulatainak száma 10-12, mel yek közül az elsők lassan, majd a továbbiak egyre gyorsabban növekednek. Szájadéka szögletesbe hajló rombusz alaku, ives lekerekítésekkel, mig a *C. laminata*é széles-tojásdad /NORDSIECK, 1969a/. Szájadéka belül sárgásbarba vagy szarusárga szinü. A szájadékban jól láthatóan egy fehér szinü, kb. 0,5-0,8 mm széles garatduzzanat huzódik a szájadék peremétől kissé beljebb, azzal közel

párhuzamosán. Ez a garatduzzanat - az elő állatnál is - fehéres sávként áttetszik a héjon. A szájadék szegélye kissé megvastagodott peremmé türemkedett ki, a C.laminata-hoz hasonlóan. Alsó lemeze jól fejlett, és takarja a gyengén fejlett oszloplemezt. Felső lemeze szintén jól fejlett. Garatredői: a fény felé tartott héj tarkó részén három garatredő látszik, ellentétben a KISS,É. - PINTÉR,L. /1985/ cikkében írottakkal. Az alsó garatredő rövidebb mint a C.laminata-nál, a szájadékba szemből nézve alig felismerhető és általában nincs összeköttetésben a garatduzzanattal. Főredője többször párhuzamos az utolsó varrat vonalával és általában fehér szinű /l.ábra/.

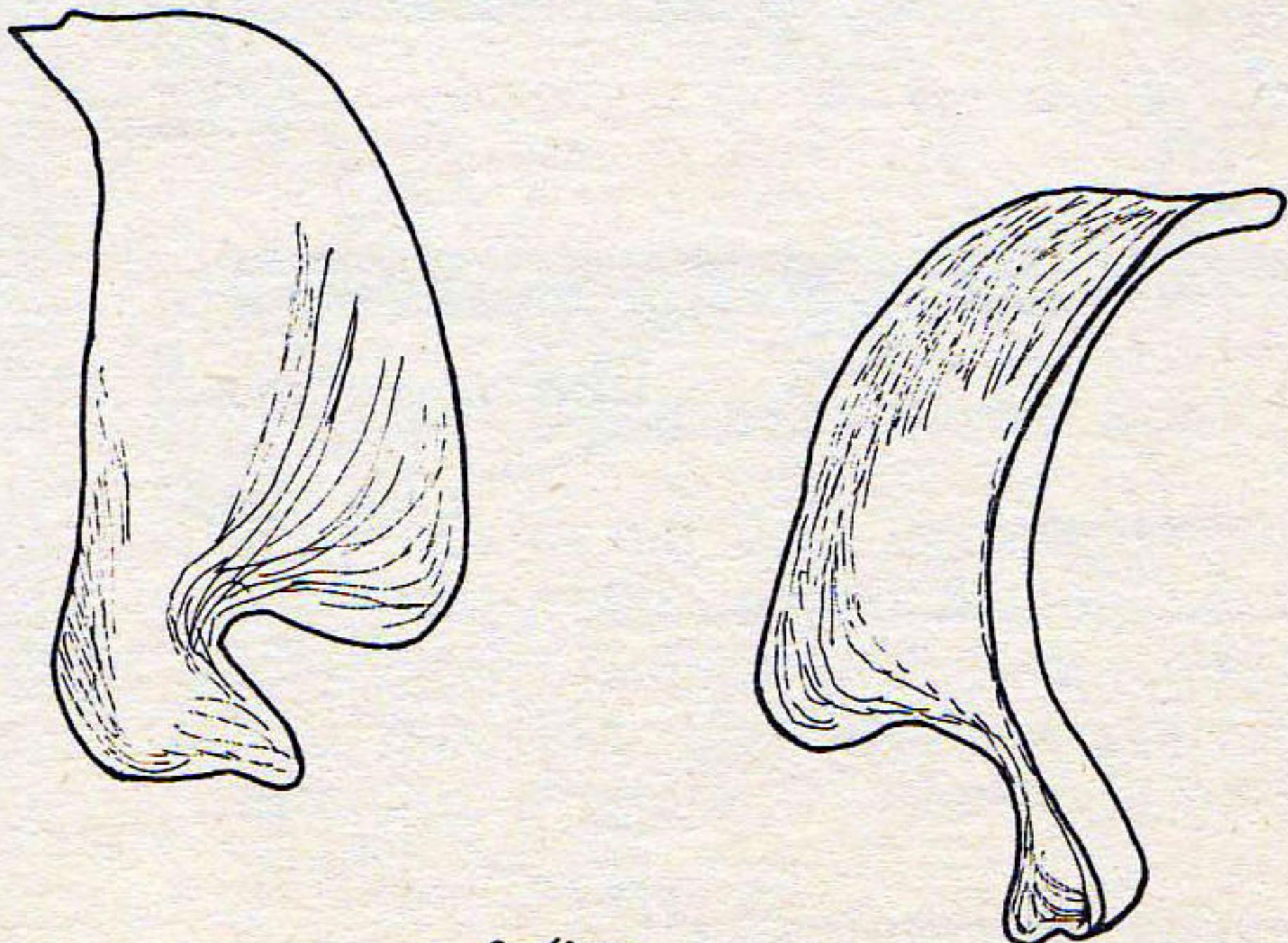

l.ábra

A Cochlodina fimbriata /ROSSM.,1835/ anatómiáját a 2., zárólemezét a 3. ábra mutatja. Az anatómiai viszonyok megegyeznek NORDSIECK /1969b/ által leírtakkal.

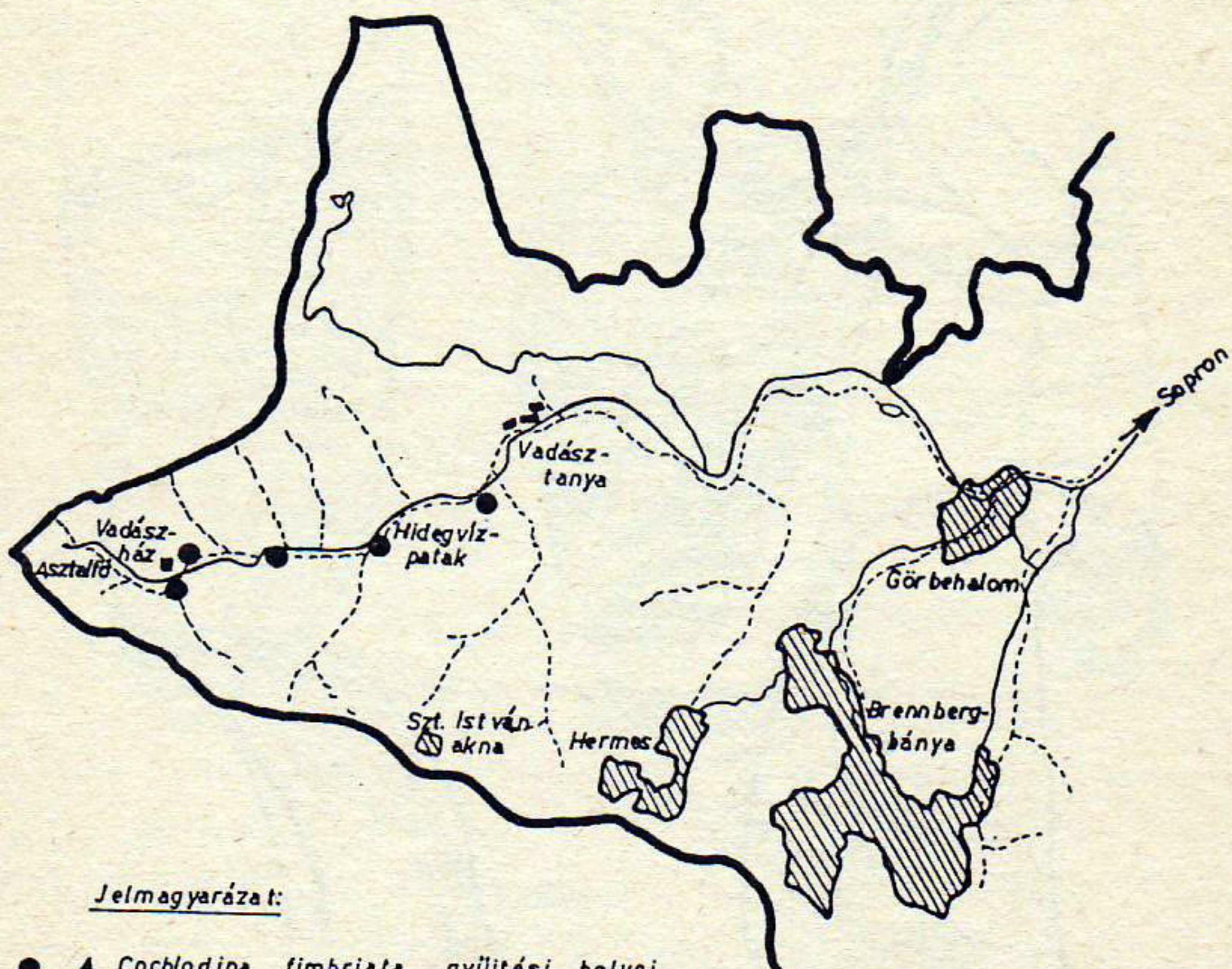

2. ábra

3. ábra

Előhelye: nedves, nyirkos, árnyékos helyeken találtuk az avar felszinén, korhadó fatörzseken, a Soproni-hegység két legnedvesebb növénytársulásában. Lelőhelye többnyire a patakot kisérő hegyvidéki égerligetekben volt /Alnetum glutinosae-incanae/. A "Vadászház" magasságában az ut mentén acsalapus /Petasitetum hybridii/ magaskórós növénytársulásból került elő. Uralkodó aljnövényzetét csalán alkotta. Meg kell jegyezni, hogy mélyfekvésű acsalapusokban nincs, ami arra utal, hogy a magas vizállásos, vizfeltöréses helyeket kerüli. SZÖRÉNYI /1985/ vizsgálatai alapján a patakközeli területeket, ahonnan a faj minden két növénytársulásból előkerült, nagyon csekély mésztartalom jellemzi /0,06-0,08%/, és a talaj savanyu, 3,9-5,5 ill. egyes esetekben 6,15-ös pH értékü. Az alapkőzet gneisz/4.ábra/.

Jelmagyarázat:

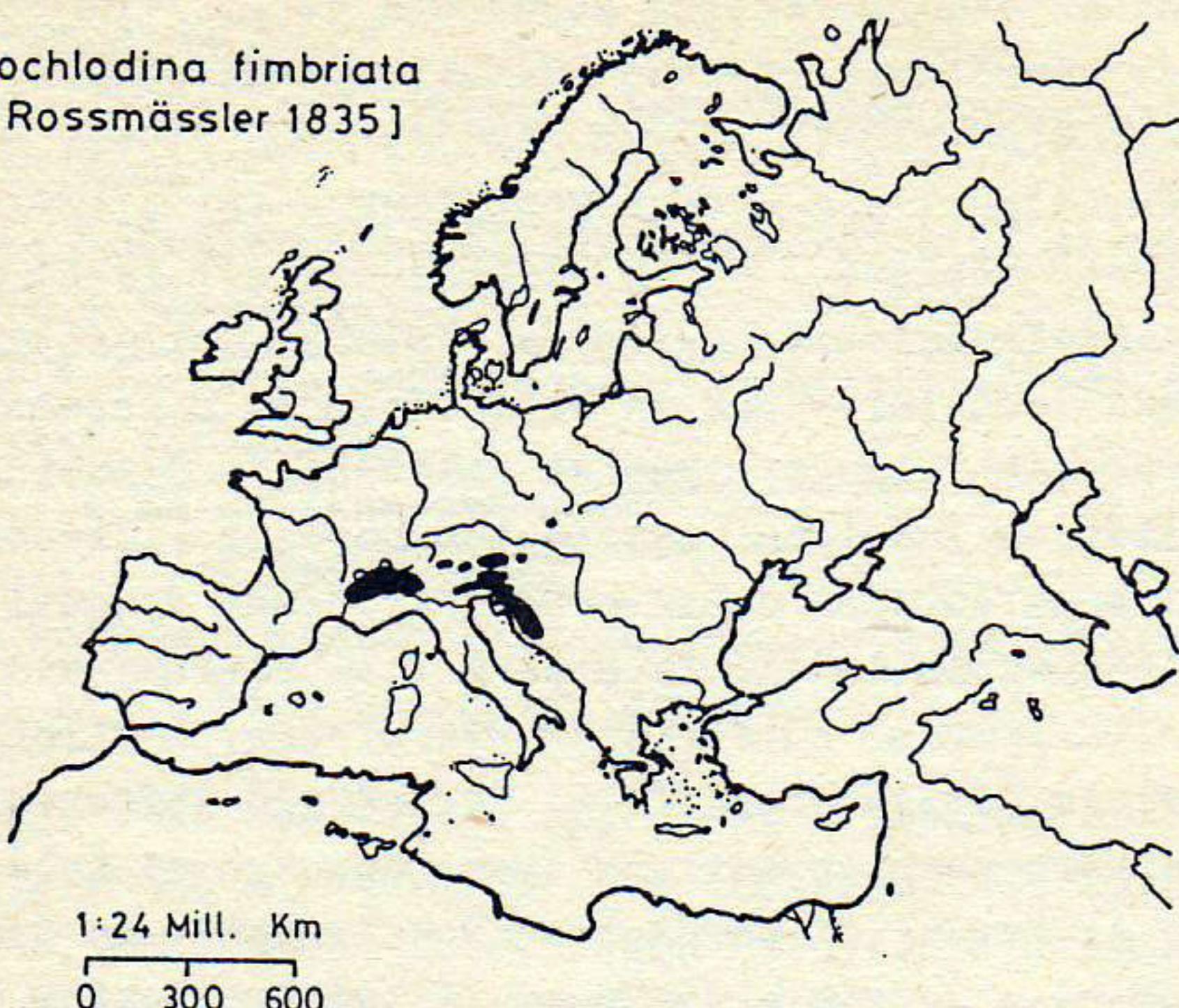
- A *Cochlodina fimbriata* gyűjtési helyei
- Aszfalt út
- - - Patak, időszakos vizezőlás

4.ábra

Állatföldrajzi helyzete: a faj állatföldrajzi besorolásához kiegészítettük JUNGBLUTH et al./1983/ fajelterjedési térképének hiányzó adatait ALZONA /1971/, JAECKEL, KLEMM, NEISE /1957/, KLEMM /1973/, SOÓS /1943/ munkái alapján. Figyelembe vettük NORDSIECK a faj elterjedésére vonatkozó közlését. A faj elterjedése dél felől a Plješevica-Kapela-Velebit hegységek, Istria, Juli-Alpok, Karni-Alpok, Veneziai-Alpok /A Velebitben és a Kapelaban a leggyakoribb Clausiliidaenek említik/. A Dinaridáknak ezt a részét az Istriával egyetemben nevezik Illir-vidéknek. ÉNY Jugoszláviában a Dráva-Száva közének nyugati részén lévő hegyekben is él. Az area a továbbiakban disjunktávalik. Előfordul Ausztriában /Voralberg, É-Tirol, Alsó-Ausztria, Stájerország/ is. Összefüggő előfordulása a Stájer-Alpokban és Karinthiában van. Nyugat felé összefüggő előfordulási területe van a Francia- és Svájci-Jurában, a Fekete-erdőben az Allgau-Alpokig. Elszigetelt előfordulása ismeretes az ÉNY-szlovákiai Vtačník-hegységben /LOŽEK, 1964/, ahol 1984 évi tapasztalatok alapján a Hidegvíz-völgyi előforduláshoz hasonlóan a patkavölgy felső szakaszán fordul elő. A Karawankákban való előfordulására vonatkozóan az idézett szakmunkákban nem találhatók adatok.

A faj areájának kiterjedésére vonatkozó adatokat, a szárazföldi csigák állatföldrajzi besorolásánál, a BÁBA /1982/ által használt 1:24 milliós méretarányú térképre vittük fel, a ponttérképezés részletgazdagságának igénye nélkül /5.ábra/. Az area elemző módszer /VARGA, 1977/ alapján megállapítható a megfelelő faunakörhöz való tartozás. Az area elemzés, a hasonló areák fedésbe hozása révén megállapítható, hogy a C. fimbriata illir faunaelem. Az area magja az Illir-hegyvidékre esik. A C. fimbriata a vele együtt előforduló Cochlodina-fajokkal szimpatrikus /NORDSIECK, 1969b/. Közös vonása az illir faunaelemeknek /BÁBA, 1982/, hogy areájuk észak felé az Alpok és Kárpátok területén feldarabolódik /disjunktávalik/. Jellemző továbbá, hogy a montán növényzeti zónákhoz kötöttek. A C. fimbriata 450-1780m között fordul elő /KLEMM, 1973/.

Cochlodina fimbriata
[Rossmässler 1835]

5.ábra

Az illir faunakör elemei, mint a *C.fimbriata* is /NORDSIECK, 1969a/ a bükkös övben /Fagion/ fordulnak elő. A szubkontinentális és szuboceáni klimaterületek felé az illir fajok expanzióját a különösen nedves mikroklimáju azonállis növénytársulások leszik lehetővé. Esetünkben ilyenek a patakot kísérő acsalapus és hegyvidéki égerligetek. Az illir faunakör faunaelemei az interglaciálisok nedves periódusaiban terjedtek szét /BÁBA, 1986/. Az areák feldarabolódása a hüvös, vagy száraz-meleg periódusokban történt meg.

JUNGBLUTH et al./1983/ a *C.fimbriata* mész kedvelőnek tünteti fel. A faj előfordulási területén a 800-1500mm-es évi csapadék /a Fagion illiricum növényzeti zónára és a DK-i-Alpok bükköseire vonatkozóan, ahol a faj elterjedt/ mellett másodfokú hygrikus oceanitási fokozatot állapított meg JAGER /1968/. Ez azban arra utal, hogy ilyen csapadék mellett a talajok felső rétegei mindig

kilugozottak. Ennek következménye a savanyu podzolos erdőtalajok kialakulása, mely mész-alapkőzetű talajokra is jellemző lehet.

Csak fosszilis adatok alapján lehetne megállapítani, hogy a C.fimbriata előfordulása a Soproni-hegységben a faj terjeszkedését jelenti-e, vagy lelőhelye egy korábbi nedvesebb periódus fennmaradt izolatuma.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Verfasser berichten über den Neuanachweis von Cochlodina fimbriata /ROSSM.1835/ in Ungarn. Der Lebensraum der Art - Soproner Bergland, Hidegvizvölgy - ist ein Bergbachthal. Das Grundgestein ist Gneis, mit geringen Kalkbeimengungen. Vermutlich ist C.fimbriata in diesem Tal autochthon; dass sie bisher noch nicht gemeldet wurde, weist nur auf die noch mangelhafte Durchforschung desselben hin. Der Artikel umfasst die Beschreibung des Gehäuses, der Anatomie und des Clausiliums. Das Vorkommen wird mit der zoogeographischen Verbreitung der Art in Beziehung gesetzt.

IRODALOM

- ALZONA,C./1971/: Malacofauna Italica. Atti della Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale de Milano.Milano, CXI:pp:433. - BÁBA,K./1982/: Eine neue zoogeographische Gruppierung der ungarischen Landmollusken und die Wertung des Faunabildes. Malacologia,22/1-1/:441-454. - BÁBA,K./1986/: Magyarország szárazföldi csigáinak besorolásához felhasznált faj area térképek és értelmezésük.II.Fol.hist.nat.Matr.11 /megjelenés alatt/. - JAECKEL,S.G.-KLEMM,W.-MEISE,W./1957/: Die Land und Süßwasser-Mollusken der Nördliche Balkanhalbinsel.Abh.und Berichte aus dem staatliche Museum für Tierkunde und Forschungsstelle .Dresden 23/2/: 141-205. - JÄGER,E./1968/: Die pflanzengeographische Ozeanitätsgliederung der Holarktis und die Ozeanitätsbindung der Pflanzenareale.Feddes Repertorium,Berlin. 79/3-5/:157-335. - KERNEY,M.P.-CAMERON,R.A.D.-JUNGBLUTH, J.H./1983/: Die Landschnecken Nord und Mitteleuropas. Paul Parey,Hamburg.pp:384. - KISS,É.-PINTER,L./1985/: A magyarországi recens Clausiliidák revíziója/Gastropoda/.Soosiana,13:93-144. - KLEMM,W./1973/: Die Verbreitung der rezenten Land-Gehäuseschnecken in Österreich.

Denkschr. Österr. Akad. Wiss. Math. nat. Kl., 117:1-503. -
LOŽEK, V./1964/: Quartärmollusken der Tschechoslowakei.
Rozprawy Ustredniho ustavu geologického. Tsch. Akad. der
Wiss. 31:1-374. - NORDSIECK, H./1969a/: Zur Anatomie und
Systematik der Clausiliens IV. *Cochlodina dubiosa* und
ihre Stellung im Genus *Cochlodina*. Arch. Moll., 99:1-20.
NORDSIECK, H./1969a/: Zur Anatomie und Systematik der
Clausiliens V. Genitalsystem und Systematik der Genus
Cochlodina. Arch. Moll., 99:107-132. - SZÖRÉNYI, L./1985/:
Uj csigafaj a magyarországi faunában: *Macrogastra den-*
sestriata/ROSSMÄSSLER, 1835/. Soosiana, 13:55-58. - SOÓS,
L./1943/: A Kárpát-medence Mollusca-faunája. Budapest.
pp:478. - VARGA, Z./1977/: Das Prinzip der areal-analy-
tischen Methode in der Zoogeographie und die Faunene-
lemente-Einteilung der europaischen Tagschmetterlinge
/Lepidoptera: Diurna/. Acta Biol. Debrecina, 14:223-285.

NÉMETH LÁSZLÓ

Eudapest
Rekettye u.24.
H-1155 - Ungarn

DR. BÁBA KÁROLY

Szeged
Vár u.6.I/5.
H-6720 - Ungarn

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ

Sopron
Határór u.13.I/5.
H-9400 - Ungarn

RICHNOVSZKY, A., PONYI, J., JÁRAI, J.:
Zum vorkommen von *Unio pictorum* /L./ im Balaton -
Az *Unio pictorum* /L./ balatoni előfordulásáról.

ABSTRACT: the Authors investigated the occurrence of the *Unio pictorum* /L./ comparing with that of the *Dreissena polymorpha* /PALL./ in the lake Balaton.

In den vergangenen 100 Jahren haben sich mehrere Forscher mit den Muscheln des Balaton beschäftigt. Die Forschungsergebnisse wurden im Band "Ergebnisse der wissenschaftlichen Erforschung des Balaton" und in der Schriftenreihe "Arbeiten des Ungarischen Biologischen Forschungsinstitutes" veröffentlicht.

DADAY /1897/ fasste eigene Beobachtungen und bisherige Forschungsergebnisse in einem Artikel zusammen, dabei verwendete er vermutlich die Angaben von SERVAIN und HAZAY, die Sammlungen von LÓCZY und die Bestimmungen von BRANCSIK. Ausserdem existiert eine Zusammenstellung bisheriger Forschungsergebnisse von CLESSIN. Nach der Jahrhundertwende beschäftigten sich vor allem ENTZ G. und SEBESTYÉN mit Muscheln. In den darauffolgenden Jahren fasste SOOS unter den damals aktuellen Gesichtspunkten die Erkenntnisse über die ungarische Molluskenfauna zusammen, dabei berücksichtigte er die Molluskenfauna des Balaton. Bezuglich der Systematik ist heute die Monographie der Wasserschnecken und -muscheln von RICHNOVSZKY und PINTÉR richtungsweisend. Die Autoren fassten in ihrer Arbeit auch die Verbreitung der einzelnen Arten betreffenden Daten zusammen.

Das Heimischwerden der Wandermuschel und deren rasche Verbreitung lenkte eine Zeitlang Aufmerksamkeit von den anderen Muscheln ab, aber die im Zuge der Sammlungen gefundenen Exemplare und einige erfolgslose Sammlungen der letzten Jahre warfen von neuem die Frage der "Najaden" auf.

Im Jahre 1941 schrieb ENTZ G.: "Tausende, Zehntausende, sogar Millionen Stück Lithoglyphus, Najaden und Dreissena wurden in Spülsäumen aufgehauft." Tatsächlich machten es die Unmengen an Dreissena nötig, sich mit ihnen zu beschäftigen. Während das Sammeln von Dreissena kamen auch Unio-Arten zum Vorschein, deshalb musste man auch diese Funde bearbeiten. Darüber schrieb ENTZ G.: "Bezüglich des Mengenverhaltnisses der im Balaton lebenden Najaden-Arten zueinander müssen weitere Forschungen zur Präzisierung durchgeführt werden."

Nach den obengenannten Forschungen war nur eine ungefähre Vorstellung über die Verbreitung der Muscheln, die auf dem etwa 600km^2 umfassenden Seegrund lebten, möglich. Heute stehen uns vor allem die Informationen zur Verfügung, die auf den am Ufer gesammelten Schalen bzw. auf den davon abgeleiteten Verbreitungsverhältnissen basieren sowie auf Informationen, die die Biologie einzelner Unio-nidae betreffen. ENTZ G. fand 1931-1932 vor allem in der Umgebung des Tihanyer Brunnens Unmengen von Muschelschalen. Es gab Spülsäume, in denen auf 1 m 133 Muschelschalen gefunden wurden, davon waren 1-2 % lebende Tiere, der Rest waren Leerschalen. Es gab auch Spülsäume, die sich über 650 m Lange erstreckten. Wahrscheinlich hatte der Nordostwind dieses Material angehäuft. In diesem Jahr fand man an 52 Sammelstellen 10.000 bis 12.000 Schalen. Dabei ist interessant, dass sich in diesem Jahr vor allem im Umkreis von Tihany so viele Schalen angesammelt haben, während weder bei Keszthely /nach KELLER/, noch bei Siófok /nach LUKÁCS/, noch in Balatonszemes /nach KÁLMÁN/ viele gefunden wurden.

Allgemein war man der Auffassung, das Unio pictorum noch im ganzen See verbreitet ist, ENTZ G. bestätigte dies auch noch 1941.

Eine Diskussionsfrage der dreissiger Jahre war, wodurch die in so grossen Mengen ans Ufer gelangten Totfunde hervorgerufen worden waren. Es dürfte wahrscheinlich sein,

dass die Muscheln die ufernahen, an Nährstoffen reichen Zonen aufgesucht hatten und dass der Wind sie ans Ufer getrieben hatte, wo sie dann zugrunde gingen. Auch die langsame Entwicklung der Unio-Arten weist darauf hin, dass die Nahrungsmenge in der Mitte des Sees nicht ausreichend ist. Nach der Untersuchung der ans Ufer gespülten Schalen gelangte man zu der Feststellung, dass fünf Arten der grösseren Muscheln im Balaton leben und dass Unio pictorum darunter eine der häufigsten ist. Einer Schätzung von ENTZ G. aus dem Jahre 1932 zufolge lebten pro m^2 drei Unio im Seegrund, was - auf den geamten Seegrund umgerechnet - zwei Millionen ergibt. Die für 1966-68 geschätzten Zahlen ergeben nur noch zwei Unio pro m^2 . Bis heute ist die Situation noch schlechter geworden. Neben der Verschlechterung der Gewässergüte und anderer schädlicher Faktoren, die für das Muschelsterben verantwortlich sind, darf man auch nicht ausser Acht lassen, dass die Muscheln gefressen werden. Hier spielen vor allem die Fische und die Wasservögel eine bedeutende Rolle. Aus den uns zur Verfügung stehenden Daten bezüglich der Biomasse und der Produktion der Unionidae können wir schliessen, dass in den Fliessgewässern günstigere Bedingungen für die Muscheln bestehen als in den Seen. Man findet dort wahrscheinlich auch deshalb grössere Populationen, weil weniger Muscheln gefressen werden. Diesbezüglich geben uns auch die Angaben von B.TÓTH und BÁBA /1981/ einen Hinweis, die die Stückzahl der Unio im Benthos der Theiss auf 9 - 10 pro m^2 schätzen.

Das invasionsartige Auftreten von Dreissena polymorpha im Balaton machte gründliche analytische Untersuchungen nötig. Diese wurden in den sechziger Jahren durchgeföhrt. Die Sammlungen erfolgten an 15 Punkten in 5 Querprofilen des Sees und ergaben etwa 30.000 Schalen zur Bearbeitung. In dem Material befanden sich auch einige Unio- und andere Muschelschalen. Ein genaues Bild über den Muschelbestand des Sees können wir erst dann erhalten, wenn auch diese Daten aufgearbeitet sind.

In dieser Studie beschäftigen wir uns nur mit Unio pictorum. CLESSIN erwähnt im vergangenen Jahrhundert noch vier Unio-Arten, unserer gegenweartigen Ansicht nach sind es nur drei /U.cras-sus, U.tumidus, U.pictorum/, davon ist Unio pictorum die am häufigsten vorkommende Art. KÜSTER hielt sie für eine Unterart von Unio pictorum und bezeichnete sie als "Unio pictorum bal-

tonicus". Diese Unterscheidung ist aber augenblicklich un begründet.

Während unserer Untersuchungen erhielten wir 213 Schalen von Unio pictorum. Diese gruppierten wir nach Grösse und Zustand um einen dem Dreissena polymorpha-Bearbeitungsmodus vergleichbaren Ausgangspunkt zu erhalten.

Die Zahlen der in den einzelnen querprofilen vorkommenden Muscheln sind sehr unterschiedlich, im wesentlichen fallen sie in Richtung von Keszthely-Füzfő ab /Abbildung/. Die Muschel lebt in verhältnismässig grosser Zahl in der Bucht von Keszthely, aber nicht erster Linie, weil sie das Stillwasser bevorzugt, sondern weil die Bucht reich an Nährstoffen ist.

In der Mitte des Sees /Sammelstelle G_o/ wurde keine einzige Muschel gefunden, am nördlichen Ufer wurden mehr als am südlichen Ufer gefunden. Diese Tatsache bestätigen auch die untersuchungsergebnisse von 1931-32.

Den Schalenzustand untersuchten wir auch nach dem bei der Wandermuschel angewandten Modus /alt, Mittelmässig alt, jung/. Unseren Erfahrungen nach war die Mehrzahl der Schalen alt und abgeschliffen, diese waren aber nicht die längsten. Die Schalen mittleren Alters waren im Schnitt um 10 mm kürzer als die alten, während die frische Schalen am langsten waren. Es ist möglich, dass sich während der Sammeljahre der Zustand des Sees zeitweilig verbessert hat.

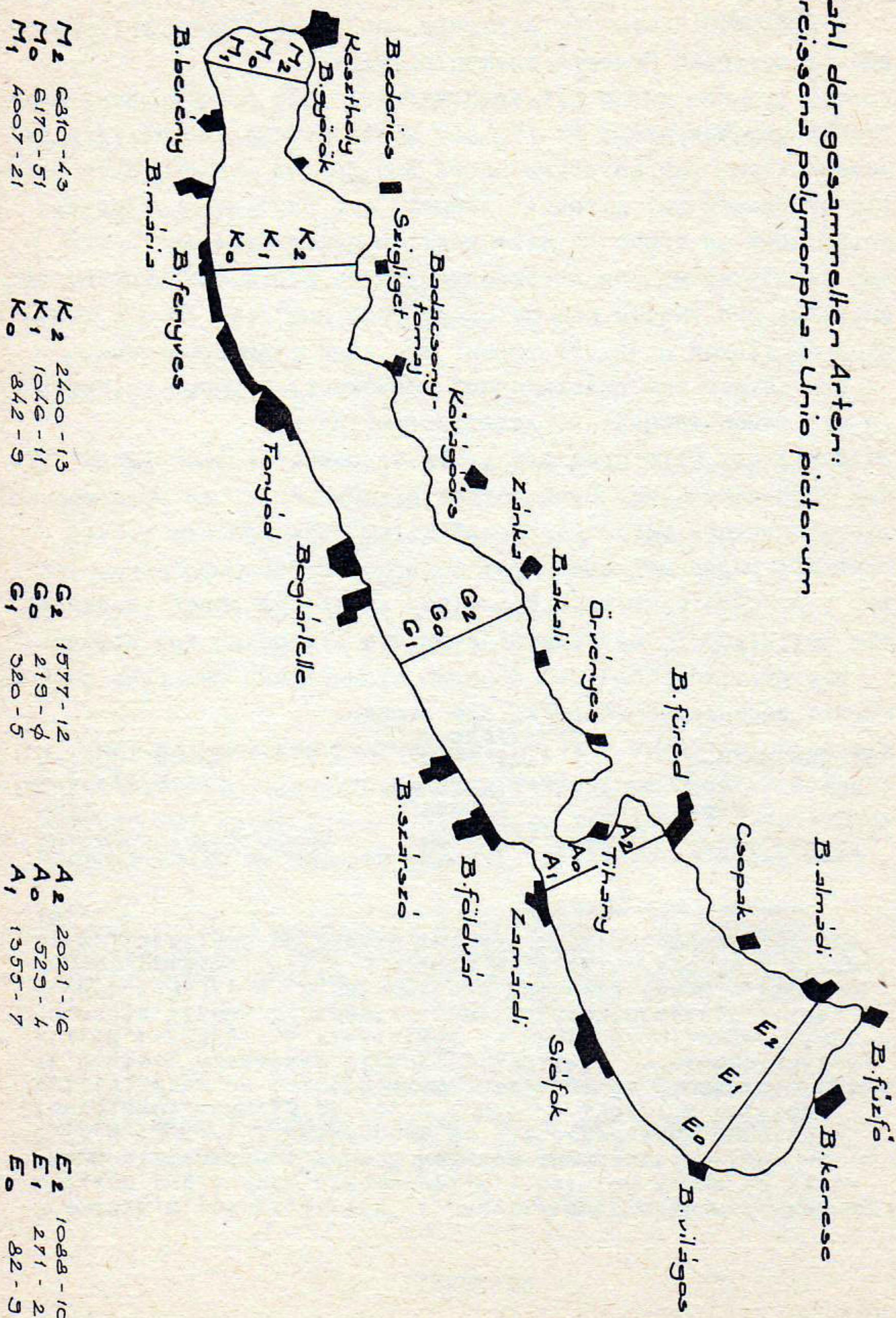
Im E - Profil kamen nur abgeschliffene, alte Schalen zum Vorschein, im G-Profil nicht einmahl diese. Im kritischen M -Profil waren die meisten alt und abgeschliffenen Schalen an der Sammelstelle M_o feststellbar. Die Affassung, dass Unio pictorum in dem ganzen See verbreitet ist, wie das ENTZ noch für 1941 nach wies, muss also offensichtlich revidiert werden.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szerzők a Balaton kagylónak vizsgálata során begyűjtött Unio pictorum elemzését végezték el. Megállapították, hogy az előfordulás arányaiban hasonlit a Dreissena polymorpha előfordulásához. A kagyló számának ritkulása már a hatvanas években intő jel volt a tó állapotát illetően. Az azóta eltelt időben végzett gyűjtések is alátámasztották ezt a megállapítást. Csak a vizminőség javulása hozhat változást ebben a kérdésben is.

Zahl der gesammelten Arten:
Dreissena polymorpha - *Unio pictorum*

47

LITERATUR

BRANCSIK, K., DADAY, J./1897/: Lágytestüek/Mollusca/.-In: A Balaton tud.tanulm.eredményei, 2.A Balaton tónak és partjának biológiája, 1.rész. A Balaton faunája,: 189-196. - ENTZ, G./1941/: A Balatonnak és vizkörnyékének puhatestü faunájáról. LBKM, 13: 35-56. - PONYI, J./1984/: A Balaton nyíltvízének és íszapjának állatvilága és életkörülményeik. Doktori értekezés. Tihany. pp: 199+I-VI. - RICHNOVSZKY, A., FINTÉR, L./1979/: A vizicsigák és kagylók/Mollusca/ kishatározója. VIZDOK. Budapest. Vizügyi Hidrobiológia, 6: 1-206. - SOÓS, L./1943/: A Kárpát-medence Mollusca faunája. TTT. Budapest. pp: 478+I-VIII. - B.TÓTH, M., BÁBA, K./1981/: A Tisza és mellékfolyói puhatestü faunája. Tiscia/Szeged/, 16: 169-181.

DR.RICHNOVSZKY ANDOR

Baja
Kölcsey u.1.
H-6500-Ungarn

DR.PONYI JENÓ

Tihany
MTA Limnol.
Kut. Int.
H-8237-Ungarn

JÁRAI JÓZSEF

Baja
Rudnay u.19.
H-6500-Ungarn

KUIPER, J., RICHNOVSZKY, A.:

Ein Beitrag zur Kenntnis der Kleinmuschel-Fauna des Morgó- und des Sződ-Rákos Baches - Adatok a Morgó- és Sződ-Rákos-patakok törpekagylóinak ismeretéhez

ABSTRACT: it was investigated the occurrence of the Pisidiidae in the streams Morgó and Sződ-Rákos following into Danube. Shells were found only in the stream Sződ-Rákos.

Die Erforschung der Fliessgewässer ist im allgemeinen - verglichen zu der der Stillwasser - vor allem aus Gründen der Untersuchungsmethodik, zurückgeblieben. Demgegenüber hat die Donauforschung vor allem während der letzten Jahrzehnte bedeutende Fortschritte gemacht.

Die Untersuchung der grossen Flüsse kann man erst dann als vollständig betrachten, wenn die kleineren und grösseren Zubringer ebenfalls gründlich erforscht sind. In dieser Hinsicht haben wir noch viel aufzuholen. Deshalb haben wir mit Freude die Möglichkeit ergriffen, die aus dem Morgó- und Sződ-Rákos-Bach gesammelten Kleinmuscheln zu untersuchen, um damit das Bild über die Tierwelt der kleineren Bäche, die in die Donau münden, zu vervollständigen.

Die beiden zur Untersuchung ausgewählten Bäche befinden sich am linken Ufer der Donau, sie sind 15km voneinander entfernt und münden bei Strom-km 1689 und 1674 in die Donau. Ihr Wasser kommt aus unterschiedlichen Gebieten. Während der Morgó-Bach in einem relativ breiten durch eine Kleinbahn erschlossenen Tal fliesst, sammelt der Sződ-Rákos-Bach die Gewässer aus den zwischen Donau und Theiss befindlichen nördlichen Randgebieten. Er fliesst durch landwirtschaftlich genutzte Flächen durch Siedlungsgebiete. Die beiden Bäche werden im weiteren genauer charakterisiert:

Morgó-Bach: Sein Tal verläuft vom südöstlichen Teil des Börzsöny-Gebirges in Nord-Süd-Richtung von Királyrét bis Kismaros /Abb.1./. Seine Quelltäler tiefen sich in den Nagy Inóc und in den Nagy Hideghegy, in die Züge des Csóványos und des

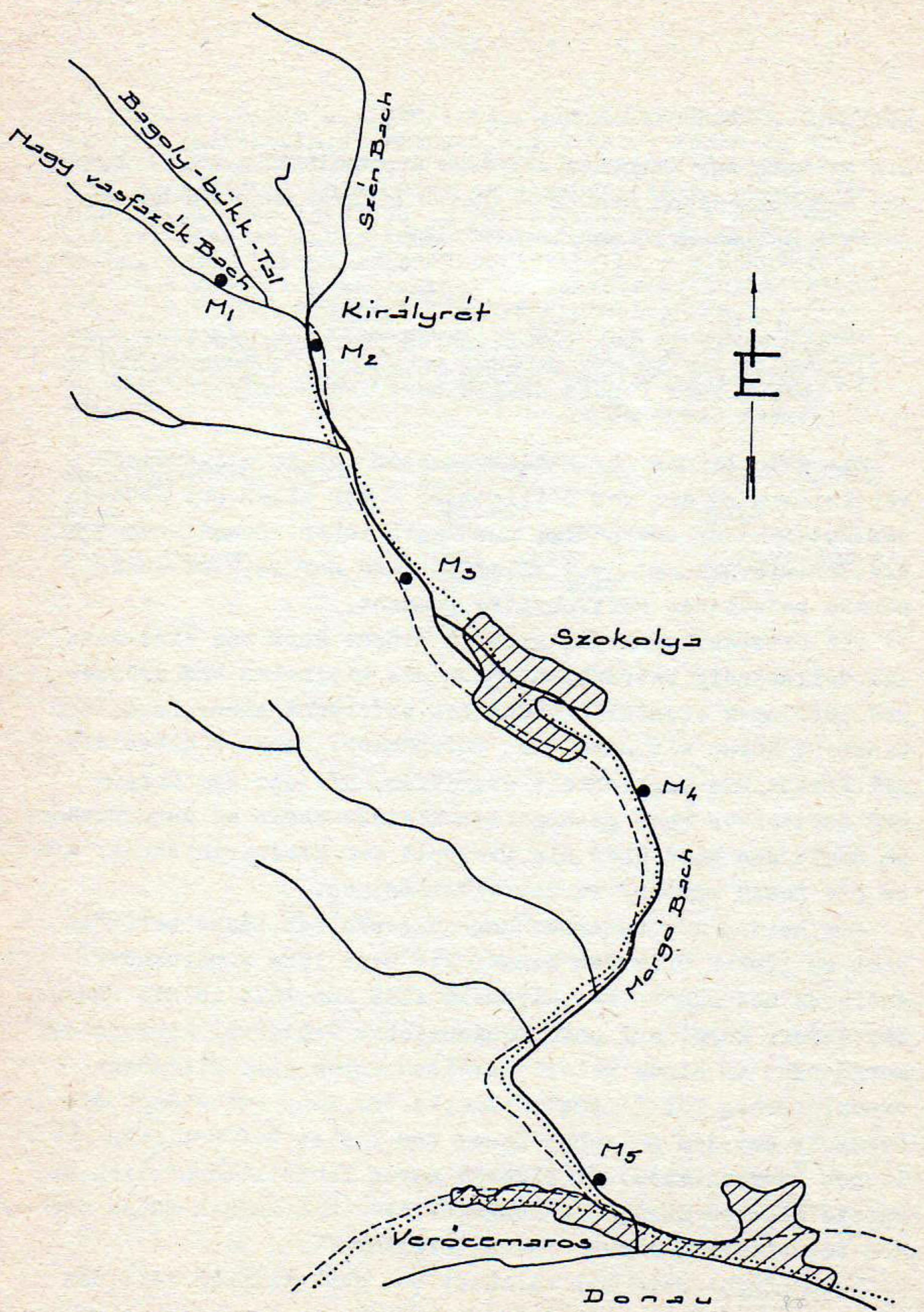

Abbildung 1.

Hosszubérc ein, sie vereinigen sich im Becken von Királyrét. Die einzelnen Quelltäler haben anfänglich Oberlaufcharakter; vor dem Nordrand des Királyréter Beckens verbreitern sie sich und lagern ihre Geschiebeführung ab. Bei Királyrét beginnt der 2km lange enge, steile, geradlinig verlaufende Flussabschnitt, der ins Szokolyaier Becken führt. Nach diesem folgt neuerlich ein engerer Talabschnitt, welcher bei Kismaros ins Donautal mündet.

Der Bach durchfliesst in seinem oberen Teil Andesitgestein, der grösste Teil des Királyréter Beckens ist dagegen von Leithakalk bedeckt. Der Bach ist ständig und reichlich wasserführend. Der Wasserstand ist im Jahresverlauf stark wechselhaft; er ist im Sommer niedriger, im Herbst und Winter höher. Die grösste Niederschlagsmenge fällt im Mai, und zu dieser Zeit ist der Wasserstand des Baches auch am höchsten.

Die Lauflänge des Baches beträgt von Királyrét an 10.5km, sein Einzugsgebiet 78.8 km^2 .

Der Bach wird fast seiner ganzen Lauflänge nach von Wochenendsiedlungen begleitet. Der sich im Tal befindliche Verkehrsweg ist befahren.

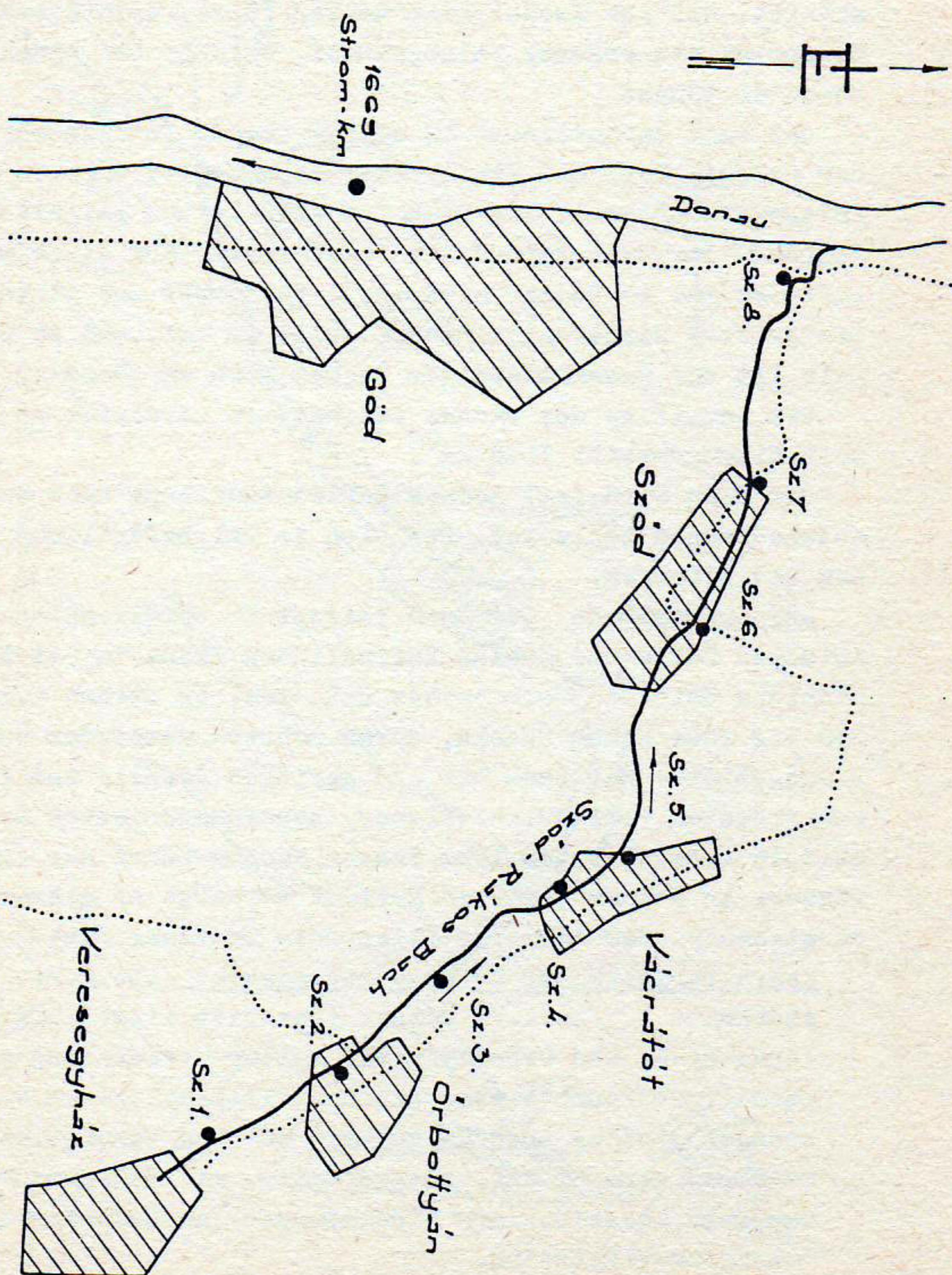
Sződ-Rákos-Bach: Der Bach fliesst im nördlichsten Teil der zwischen Donau und Theiss befindlichen Ebene in Ost-West-Richtung zwischen Veresegyház und Sződ. Er strömt zwischen 150 bis 200m hohen Hügeln, durch mehrere Gemeinden und Siedlungsgebiete. Der Bach hat ein geringes Gefälle und fliesst zum grössten Teil durch offenes, sonnenexponiertes Gebiet. Der oberste Abschnitt des 15km langen Baches führt nur zeitweilig Wasser; in seinem weiteren Verlauf versorgt er mehrere kleinere stehende oder temporär fliessende Gewässer /Abb.2./.

Charakteristik der Untersuchungsgebiet /Abb.2./:

Abschnitt 1. /Sz.1./: Dieser Abschnitt liegt zwischen Veresegyház und Órbottyán auf halber Strecke auf einer ehemaligen Feuchtwiese; neben Stellen mittleren Wasserstandes gibt es auch solche mit 40-50cm Wassertiefe. Das Bett ist ohne Steine, tonig-sandig, mit Schlammanreicherungen in kesselartigen Eintiefungen. Am Bachufer wächst Sumpfgras-vegetation.

Abschnitt 2./Sz.2./: liegt an der oberen Seite des Verkehrsweges von Órbottyán ostwärts in Richtung der Brücke.

Abbildung 2.

Unmittelbar oberhalb des Untersuchungspunktes befindet sich ein sumpfiges, teilweise mit Carex bewachsenes, 20-30cm hoch mit Wasser bedecktes Gelände, das gewöhnlich als Viehtränke benutzt wird. Das Bett ist tonig-sandig, stellenweise mit wenig Schlamm.

Abschnitt 3. /Sz.3./: befindet sich auf halber Strecke zwischen Órbottyán und Vácrátót. Beide Ufer sind stark verschilft. Es gibt verhältnismässig wenig Wasserpflanzen. Der Bachgrund ist tonig-sandig, das Gebiet gut durchsonnt.

Abschnitt 4. /Sz.4./: befindet sich bei der neben dem Botanischen Garten des Forschungsinstitutes befindlichen Brücke neben der "Immergrün Insel". Es ist ein sandig-toniger, stark beschatteter vegetationsloser Bachabschnitt mit gleichmässig strömendem Wasser.

Abschnitt 5. /Sz.5./: liegt in dem Teil des Botanischen Gartens, des Forschungsinstitutes, wo der Bach den Garten verlässt. Es ist ein Abschnitt mit senkrechten Steinwänden, einem breiten, flachen stellenweise mit Steinen bedecktes Bett, es ist ein offenes, sonnenexponiertes Gelände.

Abschnitt 6. /Sz.6./: verläuft vom Friedhof von Sződ nordwärts bis zur Brücke des Verkehrsweges er ist im breit gut strukturiert und regelmässig, er ist gleichmässig tief, der Grund ist sandig und steinig, eine makrophytische Submersvegetation fehlt.

Abschnitt 7. /Sz.7./: befindet sich am Nordweststrand der Gemeinde Sződ am Zusammenfluss des Tece- und des Hartyáni-Baches neben der Brücke. Die Verhältnisse sind denen der vorherigen Sammelstelle vergleichbar, aber der Wasserdurchfluss ist höher.

Abschnitt 8. /Sz.8./: liegt etwa 50m oberhalb der Brücke des Hauptverkehrsweges vor der Mündung des Baches in die Donau. Das Bachbett ist breit, von Gehölzen gesäumt, der Grund ist stellenweise mit feinem Geschiebe bedeckt, ansonsten tonig-sandig.

Es ist für den gesamten Verlauf des Baches bezeichnend, dass er in einem durch den Menschen beeinflussten Gebiet fliesst, in welchem einerseits der Einfluss der zahlreichen

Sz.1.	220	5	<i>Pisidium amnicum</i>
Sz.2.	1	1	<i>Pisidium casertanum</i>
Sz.3.	—	4	<i>Pisidium henslowanum</i>
Sz.4.	—	1	<i>Pisidium nitidum</i>
Sz.5.	—	36	<i>Pisidium subtruncatum</i>
Sz.6.	—	1	<i>Pisidium supinum</i>
Sz.7.	—	46	<i>Pisidium personatum</i>
Sz.8.	3	12	<i>Sphaerium lacustre</i>
M.3.	—	9	<i>Sphaerium corneum</i>
Insgesamt	224	29	1523
			1686
			15
			428
			1877
			6311
			225
			32
			3782
			425
			2125
			37
			1872
			3
			2
			107
			5
			7
			56
			15
			9
			12
			3
			224
			29
			528
			1523
			1686
			15
			428
			1877
			6311
			Insgesamt

Abbildung 3.

Sumpwiesen, andererseits der des Gewässersystems des Botanischen Gartens spürbar ist.

Das gesammelte Material wird in Abbildung 3 zusammenfassend dargestellt. Im Zuge des Sammelns wurden 6.311 Exemplare an Kleinmuscheln erbeutet, und davon nur 1 tote aus dem Morgó-ach /M.3./, die übrigen aus dem Sződ-Rákos-Bach. Deshalb gehen wir auch nicht näher auf die Charakteristik der fünf Sammelstellen entlang des Morgó-Baches ein. Im allgemeinen können wir die Ursache dieser Gegebenheit in der Struktur des Bachbettes vermuten, da die Muscheln das sandig-tonige Substrat dem steinigen vorziehen.

Die höchsten Stückzahlen wurden von Sphaerium corneum, Pisidium nitidum und Pisidium subtruncatum erreicht. Sie machen 80% der festgestellten Arten aus. P. nitidum und P. subtruncatum kommen gleichmässiger vor, wie wir festgestellt haben, da S. corneum nur an zwei Lokalitäten beobachtet wurde, und davon an der einen /Abschnitt 5./ in ausserordentlich hoher Stückzahl.

Die meisten Exemplare lebten in den Lokalitäten von Abschnitt 3 und Abschnitt 5. Es ist interessant, dass S. lacustre ebenfalls hauptsächlich von einer Lokalität stammt, sodass beide Sphaerien nur an sehr eng umgrenzten Lokalitäten vorkommen. 90% der gesammelten Exemplare von S. lacustre waren juvenil; ähnlich war die Situation bei S. corneum. Bei dem letzteren sind die wenigen vollständig entwickelten Exemplare in den Formenkreis von Westerlundi CLESSIN zu stellen.

Es ist interessant, dass P. casertanum verhältnismässig selten ist und dass die im Abschnitt 1 gefundenen Exemplare zur f. ponderosa STELFOX gehören. Weiterhin ist es von Interesse, dass P. milium völlig fehlt.

Die einzige festgestellte Leerschale von P. personatum weist darauf hin, dass es vonnöten wäre, den nördlichen Teil des Baches zu untersuchen. Diese Art lebt vor allem in Quellen, und es erscheint als möglich, dass sie aus dem Oberlauf-Bereich mit der Wasserströmung abgeschwemmt wurde. Sie müsste aber auch dann in höheren Zahlen zu finden sein. Der einzige Fund dürfte somit ein zufälliger sein. Diese Untersuchungen haben wesentlich zur besseren und gründlich-

eren Kenntnis der Donau-Molluskenfauna beige tragen.

Wir sprechen Herrn PHAM NGOC LIEN unseren herzlichen Dank aus, der uns beim Sammeln eine grosse Hilfe war.

ÖSSZEFoglalás

A Dunába ömlő Morgó és Sződ-Rákos patakokban végzett törpekagyló-gyűjtések eredményeit dolgozták fel a szerzők. Az összesítésből kitűnik, hogy kilenc faj 6311 db egyede került vizsgálat alá. Érdekesség, hogy a fajok elsősorban a Sződ-Rákos patakból valók, mig a Morgó patakból minden össze egy üres héj került elő.

LITERATUR

PHAM NGOC LIEN /1984/: Környezet és mezofauna - Rhiton tanulmány. Kandidátusi értekezés. Göd, pp:115.

DR.J.KUIPER

Paris
121 rue de Lille
F-75007 - France

DR.RICHNOVSZKY ANDOR

Baja
Kölcsey u.l.
H-6500 - Ungarn

SOOSIANA, 15: 57-66, 1987.

KISS, É.:

Malakológiai évfordulók, 1987 - Malakologische Jubiläen, 1987

"Laudamus veteres, sed nostris utimur annis;
 Mos tamen est aequa dignus uterque colo."
 /OVIDIUS: Fasti, I: 225-226/

Rafael ARANGO y Molina 1837 Kuba - 1893 Kuba

Kubai természettudós volt, aki hazájában főleg puhatestüeket és tengeri gerincteleneket gyűjtött. Sokat publikált a kubai faunáról. Legjelentősebb munkája: Contribution a la Fauna Malacologica Cubana. 1878-1880.

Michael BIELZ 1787 Berethalom - 1866 Nagyszeben

Erdélyi szász, természetkutató, könyomdász. Az elemi iskolát Berethalmon, a gimnáziumot Meggyesen és Nagyszebenben végezte. A gimnázium után a kolozsvári református kollégiumba vonult, hogy protestáns lelkész legyen, mivel vagyontalan szülei nem tudták számára lehetővé tenni, hogy a kor szokása szerint ő is egy németországi egyetemen tanuljon. Később házitanító lett Kolozsváron, Nagyszebenben, majd Berethalmon. Szülőfaluja az evangélikus szuperintendensnek volt székhelye, s itt 1811-ben prédkátorrá és szuperintendensi titkárrá nevezték ki. Rajzolással ekkor kezdett foglalkozni. 1811-ben megnősült. 1814-ben meghívást kapott Ujfaluba evangélilus lelkésznek. A családja megélhetését azonban nem tudta biztosítani, ezért 1821-ben elköltözött Zoodtba, ahol festéssel és rajzolással kereste kenyerét. 1822-ben már Nagyszebenben találjuk, ahol két barátjával együtt megalapítja az első erdélyi litográfiai intézetet. Az iskolák számára térképeket, füzeteket, rajzmintákat nyomtatott. Ebben az időben s könyomathoz szükséges kőlapokat kizárolag Bajorországból hozatta, s a beszerzést csak igen nagy nehézségek árán tudta megoldani. Ezért kezdett geológiával foglalkozni, hogy a szükséges

nyersanyagokat és kőlapokat saját maga tudja kibányászni és előállítani. Sokat publikált geológiai témaiban. A nyomdát 1854-ig vezette. Emellett husz éven át rajzot tanított a nagyszebeni gimnáziumban. Könyvet is írt a tanítás módszereiről. 1830-31-ben kapta az első indittatásokat a puhatestüek gyűjtéséhez. Egy véletlen folytán sikeresült megszereznie ROSSMÄSSLER: Iconographie és C. PFEIFFER: Naturgeschichte deutscher Land- und Süßwasser-Mollusken c. könyveit, amelyek segítségével egész gyűjteményét meg tudta határozni. 1843-ban közzé tett egy listát Erdély szárazföldi és édesvizi faunájáról, majd ez alapján 1848-ban összeállította Erdély puhatestü faunáját. Ez a munkája nyomtatásban nem jelent meg. 1851-ben ujabb listát adott közre, amely kiegészítette az elsőt és amelyben új fajokat írt le. Címe: Verzeichniss der Land- und Süßwassermollusken Siebenbürgens. Verh. Mitt. siebenb. Ver. Naturw., 2: 14-16, 55-59, 62-65. Értekezéseit és cikkeit német nyelven írta. 1833-ban a Transsilvania c. tudományos folyóiratnak, 1842-ben pedig a megalakult erdélyi földrajzi társaságnak volt társalapítója. 1849-ben megalapította Erdély természettudományos egyesületét, amelynek haláláig elnöke volt. Gyűjteményét fia E.A. BIELZ örökölte.

Werner BLUME 1887 München - 1965 Göttingen

Tanulmányait Münchenben végezte, orvosi diplomát szerzett. Az első világháboru alatt és után orvosként dolgozott, majd 1925-től a königsbergi egyetem anatómiai intézetében asszisztensként tevékenykedett. 1927-től ugyanilyen minőségben dolgozott Göttingenben, s itt 1938-ban professzori kinevezést kapott. A malakológiahoz való első indítást diákkorában kapta. Lelkesen gyűjtött, de gyűjteményét a huszas években el kellett adnia. Anyaga részben Wittenbergbe, részben pedig Bécsbe került. 1935-től egy ujabb nagy gyűjteményt állított fel, amely végrendeletileg a münscheni Bayerische Staatssammlungba került. Malakológiai publikációinak száma 23. Több új fajt írt le Bolíviából, Afrikából és Kinából.

Dominique DUPUY 1812 Lectoure /Gers/ - 1885 Lectoure /Gers/
Életrajza a Soosiana, 1985, 13:36. oldalán található.

GEBHARDT Antal 1887 Pécs - 1972 Pécs

Életrajza a Soosiana, 1973, 1: 9-10. oldalán található.

Vinzenz Maria GREDLER 1823 Telfs - 1912 Bozen

Tiroli természettudós, akit nyugodtan lehet kora polihisztorának nevezni. Tudományos munkásságának legnagyobb részét a puhatestüeknek szánta. Tizedik gyermekként született az Inn völgyében fekvő Telfsben. Szülei az Ignaz nevet adták neki. 1835-ben kezdte meg tanulmányait a bozeni gimnáziumban, ahol egyik bátyja ferences tanárként tanította. A gimnázium befejezése után 1841-ben Salzburgban belépett a ferences rendbe, s ott az időközben meghalt bátyja nevét vette fel. 1846 októberében szentelték pappá, majd tanári kinevezést kapott Hall in Tirolban, s nemsokára Bozenben. Mindkét iskolában természetrajzot tanított. 1852-ben Innsbruckban államvizsgát tett természetrajzból és német nyelvből. Diákjaival végigkutatta Bozen közelí és távolabbi területeit. Az 1870-es években a ferencesek magángimnázium megnyitására kényszerültek, mivel a kormány elvette tőlük a régi gimnáziumot. Az új iskolának GREDLER lett az igazgatója, s az intézményt olyan jól vezette, hogy 1887-ben megkapták a nyilvános gimnázium jogát. Még abban az évben a régi gimnáziumot tanulóhiány miatt megszüntették. 53 éven át tanított, s ebből 26 évet igazgatóként töltött. Természettudási munkássága során Ausztria bizonyos területeivel és Tirol faunájával foglalkozott. Emellett rendkívül jelentősek a távoli vidékekről /pl. Közép-Afrika, Borneó, Szumátra, Kina/ szóló munkái. Európa faunájában több faj leírása az ő nevéhez fűződik, vagy az ő tiszteletére neveztek el. A puhatestüek mellett foglalkozott a Tirolban élő bogarakkal, hangyákkal, legyekkel, hemipterákkal, kétéltüekkel és hüllőkkel, de publikált emlősök-ről, madarakról, szőlőn, gesztenyén és fügefán élő állatokról, mezőgazdasági kártevőkről /elsősorban lepkékről/ is. Botanikai, geológiai, ásványtani dolgozatai szintén jelentek meg. Kb. 200

db természettudományos cikke van, s ezen felül száznál jóval több egyéb írást is magáénak mondhat, melyeknek nagyrésze szépirodalmi tartalmú. Fő munkája: *Tirol's Land- und Süßwasser-Conchylien*. Wien. 1856-59. A kétkötetes faunafeldolgozás még ma is nélkülözhetetlen alapmű a kelet-alpesi malakológiai kutatásban. Gyűjteménye világanyag, sokat szerzett cserék utján, egy részt viszont a missziókban dolgozó rendtársai gyűjtötték számára. 1878-tól kezdve nagyobb küldeményeket kapott kinából, de mivel a gyűjtési adatok sokszor pontatlanok voltak, ezért publikációiban többé-kevésb csak sejtetni tudta a lelőhelyet. 1878-1901 között 25 publikációja jelent meg a kinai puhatestükről, melyekben 201 új taxont vezet be. Gyűjteményéből egy részt Innsbrucknak ajándékozott, a nagyobbik rész azonban még ma is a bozeni gimnáziumban található. Anyaga sajnos a háborus keveredések miatt faunisztikai szempontból elvesztette jelentőségét. Jelenleg teljesen rendezetlen állapotban van a kinai anyagot kivéve, melyet ZILCH tett rendbe, s a következő cikkben közölt: *VINZENZ GREDLER und die Erforschung der Weichtiere Chinas durch Franziskaner aus Tirol*. Arch. Moll., 1974, 104/4/6: 171-228. A hozzá írt kiterjedt levelezést szintén ZILCH publikálta. A gyűjtemény ma P.Dr. VIKTOR WELFONER felügyelete alatt kizárolag kutatók részére hozzáférhető.

G. Dallas HANNA 1887 Carlisle, Arkansas, USA - 1970 California, USA

Amerikai zoológus, paleontológus és malakológus. Doktorátust 1918-ban szerzett a George Washington egyetemen. 1911-19 között egy halászati intézetnél dolgozott, majd 1920-70-ig a kaliforniai Calif. Acad. Sci-n az őslénytani osztály vezetője volt. Sok expedícióban vett részt, főleg Alaszkát és Guadalupeot tanulmányozta. Kutatásai széles körben mozogtak. Foglalkozott geológiával, mikroszkópikus vizsgálatokkal, alaszkai fókákkal valamint recens és fosszilis molluszkákkal. Sok cikket írt a nyugat-amerikai csigákról. A *Nautilus* c. folyóiratban 50 publikációja jelent meg.

HAZAY Gyula 1842 Szepesbéla - 1887 Budapest

Budapesten jogot végzett, s gróf Andrássy Gyula magántitkára lett. 1867-ben már a pénzügyminisztériumban dolgozott, majd 1871-ben az általa alapított Népbank vezértitkára majd vezérigazgatója volt. Utolsó éveiben a lublói fürdő igazgatójaként tevékenykedett. A puhatestüekkel hobbiból kezdett el foglalkozni, s munkássága során igen szép eredményeket ért el. Cikkeiben az öröklődő és nem öröklődő változatok kérdésével foglalkozott, s emellett ökológiai megfigyeléseket és kísérleteket végzett. Nevéhez fűződik a budapesti és kárpáti fauna összeállítása. Ő fedezte fel a bihari JÓZSEF-cseppkőbarlangot. Gyűjteménye a Magyar Nemzeti Muzeumba került, mely 1956-ban a többi anyaggal együtt elégett. Publikációi: Die Molluskenfauna von Budapest. 1881; Die Limnaeen der Gruppe Gulnaria. 1884; Az Északi-Kárpátok Molluska-faunája. 1884; Die Succinaceen Englands. 1885

Friedrich HELD 1812 Landshut - 1872 München

Már kora ifjúságától kezdett természettudományokkal foglalkozni, erdeklődését apjától örökölte, aki a Königliches Naturalienkabinet kusztosa volt. Münchenben elvégezte az orvosi egyetemet, de a kétéves kötelező orvosi gyakorlat után nem tudott elhelyezkedni. 1845-ben ezért elfogadott egy tanári állást, s mint természetrajztanár működött. A puhatestüekkel már egyetemi évei alatt kezdett foglalkozni. Legfontosabb írásait az Isis c. természettudományos folyóiratban publikálta. Cikkeiben igen sok új fajt írt le. Korán felismerte, hogy a fajok elkülönítésében csupán a héj nem lehet egyedül fontos bélyeg. A Bajor-Alpokat ő tette malakológiaiag ismertté. Gyűjteménye is csaknem kizárolag bajor csigákból állt, különösen anyaga alig volt. Számunkra legfontosabb publikációja: Aufzählung der in Bayern lebenden Mollusken. 1836. Nagy jelentőségű a Neue Genera c. munkája is, melyben a Helix, Pupa és Bulimus genuszokat természetes/fejlődéstörténeti/ csoportokra tagolta. Az általa leírt 16 faj tipusanyagát 1871 júniusában KOBELT kérésére megküldte a Senckenberg-Muzeumnak.

Junius HENDERSON 1865 Marshalltown, Iowa, USA - 1937 Colorado,
USA

Ügyvéd, bíró, természettudós, amatőr malakológus. Az Univ. Colorado Mus. tiszteletbeli gyűjteményvezetője volt. Sokat publikált csigákról, geológiáról és természetrajzról. A *Nautilus c.* folyóiratban 67 cikke jelent meg. Legfontosabb munkái: *The Mollusca of Colorado; Non-marine Mollusca of Oregon and Washington.*

Sven NILSSON 1787 Alfastrop - 1883 Lund

Eletrajza a *Soosiana*, 1982/83, 10/11: 122. oldalán található.

Friedrich PAETEL 1812 Schöneberg /bei Berlin/ - 1888 Berlin
1845-ig gazdálkodó volt, majd földjeit bérbe adta, s Berlinbe költözött, ahol hamarosan csigákkal kezdett foglalkozni. Kezdetben a látványos tengeriek érdekelték, majd fokozatosan megkedvelte a szárazföldi puhatestüeket is, idővel pedig apró, nehezen meghatározható fajokat részesítette leginkább előnyben. Jelentős gyűjteményt állított össze gyűjtéssel és cserékkel, s arra törekedett, hogy minél nagyobb fajszámot mondasson magáénak. 1869-ben megjelent gyűjteményének katalógusa, amely 8 ezer fajt tartalmazott. A második kiadás 1873-ban látott napvilágot, s fajszáma elérte a 12 ezret. Munkája nagyon jól áttekinthető, célszerűen elrendezett. Évtizedek óta használjuk katalógusát a meglévő gyűjtemények rendezésére és ujak felállításához. A katalógus harmadik kiadása 1883-ban jelent meg 20 ezer fajjal. Elölte sohasem volt magángyűjtemény ilyen méretű. Gyűjtőszenvadélye nem volt csupán öncélú. Azt remélte, hogy egy olyan mintagyűjteményt sikerült összeállítania, amely a malakológusok számára igazi forrás lesz. Ezt az is bizonyítja, hogy gyűjteménye mindig mindenkinék nyitva állt. Ezáltal erősen gazdagította a tudományt. Gyűjteménye teljes épségben a berlini muzeumban található. Munkái: *Die bisher veröffentlichten Familien und Gattungsnamen.* Berlin. 1875; *Catalog der Conchylien-Sammlung von Fr. Paetel.* Berlin. 1883. ed. 3.

Henry Augustus PILSBRY 1862 Iowa City, Ohio, USA - 1957
Lantana

Életrajza a Soosiana, 1982/83, 10/11: 118. oldalán található.

Roger REY 1912 Neussargues /Cantal, FR./ - 1978 Nantes

Franciaország legnagyobb fosszilis kutatója volt az 1960-70-es években. 1936-ban katolikus pappá szentelték, 1937 szeptemberében St.Flourban professzori kinevezést kapott. A következő felsőfokú diplomákat szerezte meg: 1939-ben Párizsban általános fiziológiából, 1942-ben Grenobleban kémiából, 1945-47 között Clermont-Ferrandban geológiából, ásványtanból és alkalmazott geológiából. 1954 végén súlyos idegetegség miatt vissza kellett vonulnia, 1956-ban orvosi tanácsra professzori működését is végleg abba hagyta. 1959-ben Nantesba költözött, ahol unokahuga családja fogadta be. 1960 óta volt a DMG /német malakológiai társaság/ tagja. 1966-ban állami doktorátust nyert. Munkájának jelentősége abban áll, hogy rétegtani felismeréseit elsődlegesen a kontinentális rétegek malakológiai anyagából nyerte. Főleg az oligocénnel és a legalsó miocén korral foglalkozott. Fajismerete a Franciaországban és Belgiumban őrzött teljes anyag alapos ismeretén nyugodott. Ezen az alapon tanulmányozta a fajok és a fajokból alakult faunák rétegtani fejlődését. Ezáltal igen mélyreható eredményekre jutott. 69 malakológiai publikációja van, melyeknek többségét társzerzővel írta. Ót mindig a tárgyilagos ábrázolás érdekelte, sohasem a személyes érvényesülés. Hét új csigafajt írt le.

Friedrich ROLLE 1827 Bad Homburg - 1887 Bad Homburg

Geológus volt. 1850 körül a bécsi k. k. Mineralienkabinet segédkusztosa volt, majd önálló tudós és kereskedő. Sok puhatestüt gyűjtött s nagy anyagot hozott össze. Ezt a gyűjteményt, amely recens és fosszilis csigákat egyaránt tartalmazott 1886-ban O. BOETTGERnek ajándékozta, aki a

frankfurti Senckenberg-Muzeumban dolgozott. Nagymennyiségű levelezése 1934-ben szintén ide került.

Hans SCHLESCH 1891 Pattambakkane /Madras, India/ -
1962 Stubbekøbing

Apja misszionárius volt Indiában, ahol ő is született. 1899-ben az egész család hazatért Dániába, és Koppenhágában telepedtek le. Itt végezte iskoláit, s 1916-ban gyógyszerész diplomát kapott. Ezután Izlandra költözött, ahol több gyógyszertárban dolgozott. 1921-22 között izlandi brit alkonzul volt. 1922-ben visszatért Dániába, s megszerezte a dán állampolgárságot. 1954-ig, nyugdíjazásáig, gyógyszerésként dolgozott, majd elköltözött a Falster szigetre, s ott is halt meg. Gyermekkorában a trópusokon megszerette a természetet, s már diákként érdeklődése a csigákra összpontosult. Szorgalmass gyűjtéssel és cserékkel nagy világgyűjteményt állított össze. Tudományos társaságokhoz való kapcsolódását azonban egy diákkori bolondsága, feltünni vágyása igen megnehezítette. 1907-ben ugyanis a belga csigásztárság lapjában egy jegyzéket közölt Borgholm sziget puhatestüiről tele trópusi fajokkal. Azonnal csalónak kiáltották ki, s ezért szinte lehetetlen volt bármilyen tudományos társasághoz vagy intézményhez kapcsolódnia. Európában megvetették, így csak Európán kívüli területekkel tudott kapcsolatot tartani és cseréket lebonyolitani. Ekkor már foglalkozott Izlanf faunájával. Miután ifjukori publikációit nyilvánosan visszavonta, lassan sikerült tudományos kapcsolatokat kötnie. Egészen haláláig azonban igen fájt neki, hogy a dán zoológusok többsége mindenkor visszautasította. Az első világháború után, amikor az Archiv für Molluskenkunde kiadása csaknem lehetetlenné vált, kapcsolatba lépett F. HAAS-szal, és SCHLESCH anyagi támogatásának köszönhető, hogy a folyóirat ezt a nehéz időt átvészelt. Európai utazásai során sok barátot szerzett, s főleg a második világháború után minden megtett

azért, hogy a különböző országok malakológusait közel hozza egymáshoz. Egyetemistákat hívott meg magához, hogy Dániában faunisztikával tudjanak foglalkozni. Ő maga sokat gyűjtött Dániában, Svédország déli részén és bejárta a balti térséget. Ükológiai és faunisztikai teljes áttekintése volt hazájáról. Gyűjteményének nagyobbik részét Hullba /Anglia/ küldte az ottani muzeumnak. A második világháboru alatt azonban ez a gyűjtemény elpusztult. A megmaradt kisebbik részt és teljes könyvtárát Stokholmnak adta. Publikációinak száma 213, az általa bevezetett új taxonok száma 72.

Adolf Wilhelm Ferdinand SCHMIDT 1812 Berlin - 1899 Aschersleben

Első iskoláit Derenburgban végezte, ahol apja evangélikus prédikátor volt. A gimnáziumot Braunschweigben és Halberstadtban végezte. 1832-35 között Halle egyetemén teológiai tanulmányokat folytatott, az egyetem elvégzése után házitanító lett, majd prédikátor, s egyuttal rajztanár a halberstadtzi gimnáziumban. Rajztehetségét édesanyjától örökölte, számtalan munkájának rajzait ő maga készítette. 1846-tól 1895-ig, nyugdíjazásáig, Ascherslebenben volt lelkész. Halberstadt környékének gazdag fosszilis lelőhelyei indították arra, hogy az un. liász-homokkő kövületeivel foglalkozzon. Később nagy buzgalommal fogott a puhatestüek tanulmányozásához. Leginkább a szárazföldi csigákat kedvelte, a tudományba ő vezette be a Stylommatophora elnevezést. Kedvenccsei a Clausiliidae-fajok voltak, ezekről írt munkái ma is alapvető fontosságuak. Elsőként rendszerezte őket anatómiai alapon. A puhatestüek mellett foglalkozott parazitákkal is, később pedig kizárolag Diatomák /alga-félék/ rendszerezésére fordította idejét. 1890-ben a halieyi egyetem tudományos működéséért tiszteletbeli doktorrá választotta. Legfontosabb munkái: *Der Geschlechtsapparat der Stylommatophoren*. Berlin. 1855; *Die kritischen Gruppen der europäischen Clausiliien I.* Leipzig. 1857; *System der europäischen Clausiliien und ihrer nächsten Verwandten*. Cassel. 1868.

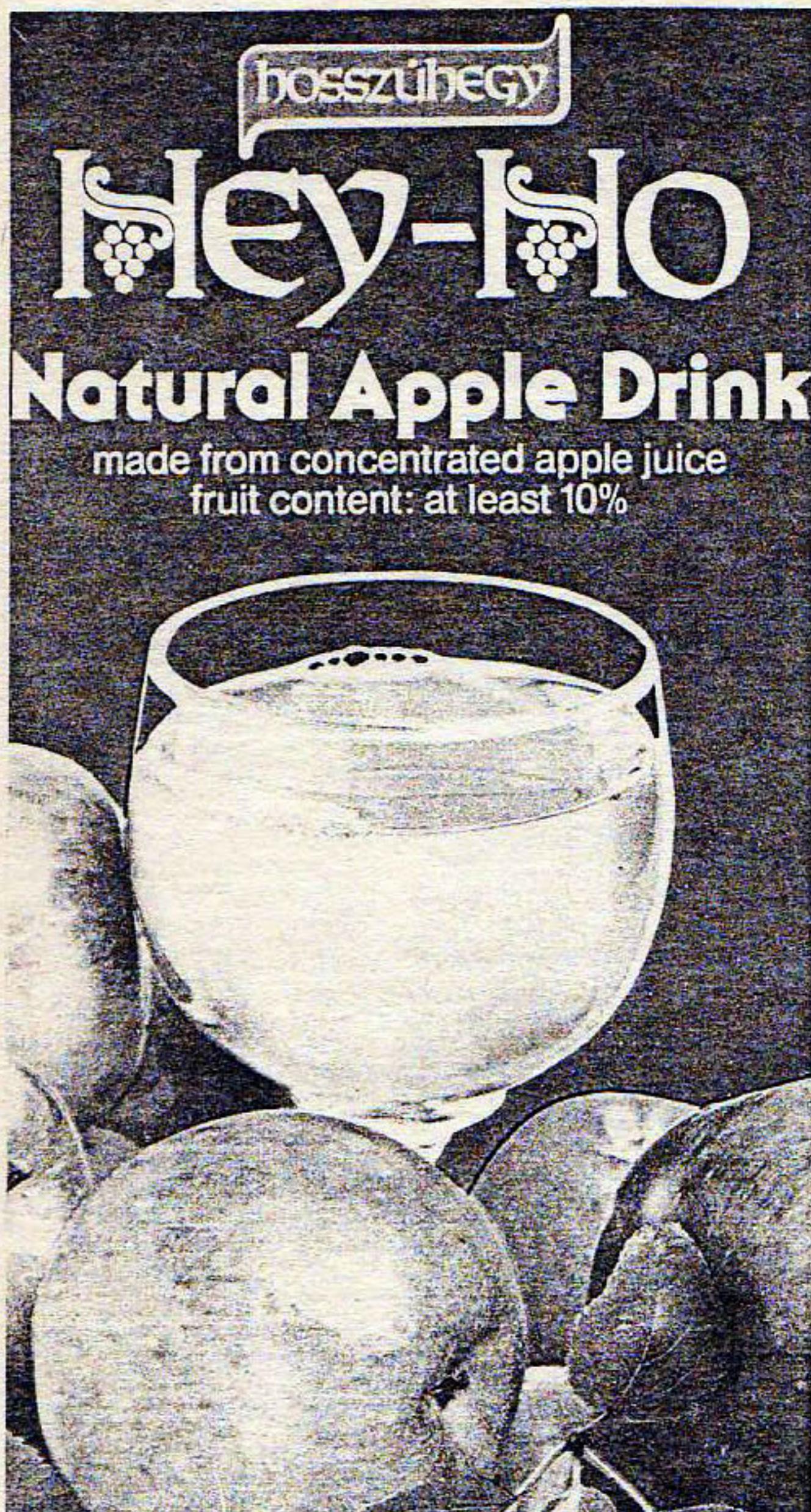
FORRÁSOK - QUELLENWERKE

ABBOTT, R.T./ed./1973/: American Malacologists, 61, 110, 114. - Magyar Eletrajzi Lexikon, 1: 212, 689.- Mitt. dtsch. mal. Ges., 1965, 1: 107; 1979, 3: 430. - Nachrichtsbl. dtsch. malak. Ges., Arch. Moll., 1872, 4: 20-22; 1888, 20: 33-38; 1900, 32: 1-3; 1912, 44: 153-160; 1963, 92: 59-72; 1967, 97: 40; 1974, 104: 171-228. - Term. tud. Társ. Évk., 1940: 121. - Verh. Mitth. siebenb. Ver. Naturw., 1866, 17: 209-216.

KISS ÉVA

Természettudományi Múzeum Állattára
Budapest
Baross u. 13.
H-1088 - Ungarn

TALIZMÁN 010/87

FOGYASSZA ÖN IS

A HOSSZÚHEGYI

MEZŐGAZDASÁGI

KOMBINÁT

KITÜNŐ MINŐSÉGŰ

ITALAIT

TRINKEN AUCH SIE

DIE FRUCHTSÄFTE

DES LANDWIRTSCHAFTS-

KOMBINATES VON

HOSSZÚHEGY

SIE HABEN EINE

BESONDERS GUTE

QUALITÄT

Hosszúhegyi Mezőgazdasági Kombinát

Telefon: 06-76-21-698

Telex: 281263, 281264

bosszúhegy

bosszúhegy